

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 18, 19, 22 och 23 april justerades.

§ 2 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Viktor Wärnick* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i arbetsmarknadsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 16 maj kl. 14.00*.

§ 4 Meddelande om namnändring

Tredje vice talmannen meddelade att *Ann-Christine Frohm Utterstedt* (SD) ändrat namn till *Ann-Christine Frohm*.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:722

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:722 Malmbanan
av Fredrik Lundh Sammeli (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 31 maj 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 10 maj 2024
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:725

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:725 Ansvar och åtgärder med anledning av byggkrisen
av Jennie Nilsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 maj 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 10 maj 2024
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:728

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:728 WHO:s erbjudande om stöd och rådgivning
av Karin Sundin (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 maj 2024.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 8 maj 2024
Socialdepartementet
Jakob Forssmed (KD)
Enligt uppdrag
Johanna Mihaic
Rättschef

Interpellation 2023/24:741

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:741 Kommunernas tillsynsansvar
av Rose-Marie Carlsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 24 maj 2024.

Skälet till dröjsmålet är en inplanerad resa.

Stockholm den 8 maj 2024
Utbildningsdepartementet
Lotta Edholm

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2023/24:141 till utrikesutskottet

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Utrikesutskottets betänkande

2023/24:UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 2023

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2023/24:AU7 Integration

Justitieutskottets utlåtande

2023/24:JuU22 EU:s färdplan för att bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet

Utbildningsutskottets betänkande

2023/24:UbU10 Grundläggande om utbildning

Socialutskottets betänkande

2023/24:SoU21 Kompetensförsörjning, e-hälsa och beredskap

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:704 om anslutning till stamnätet

Svar på

interpellationer

Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Johnny Svedin har frågat mig om jag avser att vidta några generella åtgärder för att säkerställa att anslutningen till stamnätet sker på ett konsekvent, transparent och rättvist sätt för alla inblandade parter.

Sverige står inför en omfattande omställning av energiförsörjningen och en kraftig expansion av elsystemet. Från att ha haft ett närmast konstant elbehov under närmare 30 år väntas elektrifieringen av industrier och transporter leda till kraftigt ökad elanvändning i Sverige. Redan i dag ser vi på flera platser i Sverige brist på kapacitet för att ansluta nya anläggningar till elsystemet. Därför är det av särskilt stor betydelse att vi utnyttjar det befintliga elsystemet på bästa sätt.

I februari förra året presenterade Affärsverket svenska kraftnät fyra åtgärder för att förbättra processen för nyanslutning och ökade abonnemang. Bland åtgärderna finns höjda krav på mognadsgrad och att i högre grad tillämpa anslutningsavtal med villkorad kapacitet.

Regeringen anser att det är angeläget att processen effektiviseras och gav därför i juni 2023 Svenska kraftnät i uppdrag att förtydliga och precisera den befintliga vägledningen för anslutning av nya anläggningar till transmissionsnätet. I uppdraget ingick även att ta fram råd och rekommendationer till nätföretagen om bland annat krav på mognadsgrad, informationsdelning och avtalshantering.

Samma dag gav regeringen även Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda en utvecklad och effektiv informationsdelning vid ansökningar om nya anslutningar till elnätet. Regeringen anser nämligen att rådande praxis inte ger tillräckligt bra förutsättningar för bedömning av elsystemets planeringsförutsättningar. En mer ändamålsenlig informationsdelning skulle underlätta analysarbetet och möjliggöra ett bättre resursutnyttjande, så att driften och utvecklingen av elsystemet kan ske på ett säkert och effektivt sätt.

Fru talman! Regeringen kommer att fortsätta arbeta med att effektivisera nätanslutningsprocesserna, men för att Sverige ska kunna ansluta den efterfrågade elförbrukningen är Sverige beroende av en kraftig utbyggnad av planerbar fossilfri elproduktion. Även elnätet behöver byggas ut, och med mer planerbar fossilfri elproduktion i systemet ökar överföringskapaciteten i elnätet ytterligare.

Tillgången till mer planerbar fossilfri elproduktion i Sverige är en förutsättning för att vi ska klara elektrifieringen och lyckas med den gröna omställningen.

Anf. 2 JOHNNY SVEDIN (SD):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

I interpellationen lyfter jag fram behovet av en konsekvent, transparent och rättvis hantering av processen vid anslutning till stamnätet. Jag tänker särskilt på de nya vägledningar och regelverk som introduceras av Svenska kraftnät.

Jag uttrycker fortfarande viss oro över mognadsgradsbegreppets definition och hur detta kvantifieras samt kommuniceras. Jag vill betona att oklarheter i begreppet kan skapa osäkerhet för nya aktörer och potentiellt gynna etablerade företag.

Svaret från energi- och näringsministern rör hur regeringen och Svenska kraftnät hanterar dessa processer med information om tidigare och nyligen vidtagna åtgärder för att förbättra transparens och rättvisa i anslutningsprocessen. Ministerns svar inkluderar också specifika åtgärder, som höjda krav på mognadsgrad och villkorade kapacitetsavtal. Dessutom framhålls regeringens arbete med att förtydliga vägledningar och öka informationsdelningen, för att underlätta för en bättre bedömning och planering av elsystemets kapacitet. Det tackar jag för.

Jag önskar dock att svaret skulle vara mer specifikt när det gäller hur mognadsgrad exakt definieras och kvantifieras, vilket var en del av min frågeställning. Även om svaret täcker breda delar av processförbättringar och framtida initiativ lämnar det frågorna om vissa detaljer, som mognadsgrad och dess praktiska tillämpning, obesvarade.

Fru talman! Med detta sagt undrar jag också om ministern har möjlighet att även svara på frågan om vilka möjligheter regeringen och Svenska kraftnät har att regelbundet granska och justera tillämpningen av mognadsgraden, i syfte att säkerställa att den fortsätter vara relevant och rättvis.

Anf. 3 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag börjar nog ändå med den sista delen av Johnny Svedins fråga.

Vi har en löpande dialog med våra myndigheter, inte minst SVK, som är en myndighet som är avgörande för att vi ska klara den här elektrifie-

ringen. De har en ganska diger uppgift, bland annat utifrån vårt gemensamma Tidöavtal och den omfattande sektionen om just energifrågorna men också utifrån de regeringsuppdrag vi har gett. Padrons utredning pekar också på ökat framtida ansvar för SVK för att få en mer proaktiv drift när det gäller hur myndigheten arbetar.

Det här är ett pågående arbete. Vi ser nu hur myndigheten svarar upp mot de regeringsuppdrag, regleringsbrev och instruktioner som vi har gett den hittills. Utifrån det kan vi föra dialog om det krävs ytterligare delar.

Men vi har också möjlighet att utvärdera utfallet av de uppdrag som vi har gett hittills. Det handlar bland annat om det uppdrag vi i juni förra året gav Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen om att underlätta de här processerna. Jag vill ändå understryka att det arbetet inte inleddes med det här regeringsuppdraget, utan myndigheten hade redan arbetat med detta delvis på egen hand. Och regeringens uppdrag till Svenska kraftnät handlar om att komplettera vägledningen med ändamålsenliga krav på mognadsgrad och informationsdelning.

Svenska kraftnät har också utvecklat en omfattande portal på sin webbplats för att hjälpa den som vill ansluta till transmissionsnätet att hitta rätt. Där finns en beskrivning av processen, information om hur man tar kontakt, vad det kostar, vad en ansökan ska innehålla med mera. Där finns även rekommendationer om vad en ansökan bör innehålla för att möjliggöra en bedömning av just mognadsgrad.

Jag tycker att man här kan vara ödmjuk inför att Sverige inte har arbetat aktivt med detta tidigare. Det har tillkommit i och med vår regering och de fyra samarbetspartiernas arbete. Därför håller jag inte för osannolikt att vi kan komma att behöva utveckla detta ytterligare framåt.

EI har också lämnat förslag med olika genomförandetider. Vissa åtgärder kan tillämpas redan i dag, utan att det krävs författningsändringar. Annat kommer att kräva mer arbete framåt. Men min förhoppning är att elnätsföretagen aktivt kommer att följa dessa förslag på åtgärder och att EI följer upp om det behövs ytterligare åtgärder utifrån detta.

En del av dessa vägledningar och rekommendationer utgörs av *Vägledning för anslutning till Stamnätet*, och rekommendationer till nätföretag har "tricklat" från detta. Mognadsgrad är nu en tydlig parameter liksom energianalys och krav på mer detaljerade tidsplaner.

Jag hoppas att detta, fru talman, något ytterligare ger svar på att vi följer det här väldigt nog. Det är delvis lite nytt för en regering i Sverige – dock inte för vår regering – att arbeta så aktivt med frågan.

Anf. 4 JOHNNY SVEDIN (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern än en gång för svaret.

Som jag nämnde tidigare kan Svenska kraftnäts vägledning för anslutning till stamnät få både mindre och större konsekvenser för dem som är inblandade. Det är viktigt att belysa vilken roll statliga bolag har i processen för den nationella energipolitiken. Det är också av största vikt för investerare och för industrin att få klarhet om regeringens och Svenska kraftnäts tidsplan för fullständig implementering av det uppdrag som Svenska kraftnät blivit tilldelat. Även Energimarknadsinspektionen har fått ett uppdrag att kontrollera det här.

Frågan är vilket datum som gäller för implementeringen. Var det den 31 december 2023, alltså vid årsskiftet, eller är det den 31 december 2024?

Nu blandade jag kanske ihop årtalen; det ska nog vara 2024 respektive 2025.

I regeringens nya energipolitiska inriktningsproposition är det uppenbart att en snabb och ändamålsenlig uppbyggnad av elnätet ska underlättas genom förkortade och effektiviserade tillståndsprocesser, vilket självklart är bra och något vi välkomnar. Här krävs det klarhet om vilka konkreta åtgärder regeringen avser att implementera för att göra dessa processer mer förutsägbara. Vad innebär det i praktiken, och hur säkerställer regeringen att effektiviseringen inte påverkar andra viktiga värden, till exempel miljöhänsyn och lokalbefolkningens intressen?

Vidare anser jag att det är viktigt att förstå hur statsägda bolag har kunnat uppdatera sina principer för anslutning till elnätet på rekordfart. Är det möjligen ett tecken på att statliga bolag ges fördelar som inte är tillgängliga för privata aktörer?

För att marknaden ska fungera och ha förtroende för staten som marknadsaktör är det angeläget att alla bolag behandlas likvärdigt och att processerna är transparenta, vilket jag har nämnt förut. Det är även nödvändigt att ställa frågan om köplats och varför ett visst statligt energibolags senaste agerande inte gjordes utifrån tidigare praxis. Finns det en bredare förändring i regeringens politik? Hur förhåller sig detta till ambitionen att säkerställa en rättvis och konkurrensneutral energimarknad?

Slutligen vill jag ta upp Svenskt Stål AB, SSAB, och dess omställning till att bli ett elektrostålverk. Det är kritiskt att vi som beslutsfattare förstår om och hur regeringens åtgärder för att prioritera effekttilldelningen till SSAB har påverkats av nationella klimatmål. Denna fråga är relevant inte bara ur ett industriellt perspektiv utan är även central för hur Sverige ska positionera sig i förhållande till klimatmålen för 2030.

Fru talman! Sammanfattningsvis anser jag att dessa frågor behöver få ett tydligt och genomtänkt svar från ministern i regeringens sida. Vi måste kunna garantera att vår energipolitik är inte bara ambitiös utan också rättvis och transparent och ger tydlig vägledning och stöd till alla inblandade aktörer.

Anf. 5 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag vill ge en komplimang till Johnny Svedins kluriga och väl insatta frågor. Jag vill inledningsvis vara tydlig med att jag som minister självklart inte kommer att kommentera enskilda ärenden här i kammaren. Jag ser på Johnny Svedins kroppsspråk, om jag vågar tolka det, att han har full förståelse för det.

Vi är extremt angelägna om att dessa beslutsprocesser ska vara transparenta och icke diskriminerande. Jag är väldigt bekymrad över de diskussioner som förekommit, bland annat om möjligheterna att få tag på malm och om bandbredd i form av järnvägsbredd. Även andra liknande diskussioner har förts. Att det över huvud taget finns frågetecken om huruvida vi behandlar alla bolag lika är bekymmersamt.

Låt mig göra en lite bredare utveckling. Jag har den stora äran och det stora ansvaret – jag säger inte börda, men det är i alla fall en diger uppgift – att i Ulf Kristerssons regering vara ansvarig för alla näringsfrågor, alltifrån små och medelstora företag, scaleup- och startup-företag, tung industri och life science till gruv- och energifrågor. För mig har det varit väldigt viktigt att *inte* ha ansvar för de statliga bolagen. Visserligen företräder jag

alltid regeringen, och vi har ansvar för de statliga bolagen. Men jag har velat vara systemansvarig i relation till energifrågorna och i det perspektivet dra isär de dubbla hattar som ibland har förekommit i tidigare regeringar.

För att svara lite mer precist på några av datumfrågorna: Arbetet från Svenska kraftnäts sida pågår under hela detta år. Det har man från Svenska kraftnät själv tydligt kommunicerat. Hur andra aktörer väljer att tillämpa det måste man, om det finns frågor kring det, fråga dem.

Arbetet med hela processen i sig kommer även att pågå efter 2024. Det gäller till exempel den remiss som ska skickas ut angående EI:s leverans.

Vi jobbar väldigt aktivt med att stärka nätbolagens roller som systemansvariga så att de agerar på ett sätt som är förutsägbart och transparent. Det ska vara tydligt för företagen hur de ska tänka kring sina investeringar. Även detta görs via den elmarknadsutredning som Bo Diczfalusy leder. Det är en del av utredningen som det kanske inte har talats om lika mycket, men det kommer också att ha bäring på detta.

Vi vet ju vad som är avgörande för att Sverige ska kunna visa att det går att ha högt uppsatta klimatmål och att säkra tillväxt, arbetstillfällen och en trygg välfärd. Det som möjliggör den ekvationen är en vettig elektrifiering som inte bygger på fantasier utan på transparens och tillgång till effekt där, när och på det sätt det behövs.

Anf. 6 JOHNNY SVEDIN (SD):

Fru talman! Jag har väl egentligen inte så mycket att tillägga. Men hur vi än arbetar med energiförsörjning är det otroligt viktigt och en stor fråga som berör många. Uppre i norra delen av Sverige är den högaktuell på många sätt, men det är den även i södra delen där det finns stora behov av effekttilldelning. Det finns stora projekt på gång, till exempel med miljövänligt stål, något som Sverigedemokraterna självfallet kommer att följa med stort intresse. Det finns en hel del frågor där som behöver beaktas.

Jag måste ändå ta upp det här med effekttilldelning och begreppet mognadsgrad. Om man inte kan definiera och klargöra vad som menas med mognadsgrad finns det en risk att det tolkas på olika sätt, framför allt från myndighetens sida, vilket kan leda till konstigheter. Det kanske inte alltid heller blir så bra ju längre tid som går efter att man börjat implementera det här. Frågan är också om det har implementerats. Är det så att säga giltigt i dag att använda det som ett begrepp för att säkerställa att vissa företag får förtur? Jag ställer frågan igen, för jag har inte riktigt fått svar på den.

I samband med det är det väldigt viktigt att myndigheten och eventuellt även regeringen klargör vilka spelregler som gäller.

Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Implementeringen pågår under hela 2024 utifrån ett redan fattat regeringsbeslut. Det tar myndigheterna nu vidare. De har varit väldigt tydliga med att de kommer att ta hela 2024 i anspråk för att implementera det hela fullt ut.

Jag vill understryka att mognadsgraden är ett av flera kriterier både i dagsläget och utifrån det som implementeras och utvecklas.

Fru talman! Så här på slutet vill jag understryka att det är bra att denna del har tillkommit, men vi får inte glömma att energiplanering är fullkom-

ligt avgörande. Klarar vi inte av att energiplanera mer aktivt för landet som helhet men också lokalt och regionalt kommer det här ändå inte att hjälpa. Då kommer man att sitta där och inte få ihop pusslet.

Det andra rör elproduktionen och kapacitetsbristen. Här är jag väldigt stolt och glad över samarbetet mellan våra två partier och de två andra samarbetspartierna. Att bara ösa på med mer kraftproduktion är inte lösningen och svaret på Sveriges allvarliga problem. Man måste ha effekt. Vi sitter med en jättestor utmaning, inte minst fram till 2030. Det handlar om kraftvärme, gasturbiner, vattenkraft och befintlig kärnkraft – det vill säga effekthöjningar där – men också om ny kärnkraft, som är mer sannolik efter 2030 och kanske mer precist efter 2035. Det är vägen framåt.

Fru talman! Slutorden från min sida får bli: Fortsättning följer! Tack för en god interpellation!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:713 om kinesiskt ägande av vindkraft i Sverige

Anf. 8 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag är glad att bara få lov att debattera enkla, lätta och ytliga frågor här i dag. Det är en bra kompensation för andra sammanhang man ibland vistas i.

Jag vill gärna få fört till protokollet att denna inledning från mig som statsråd inte ingick i mitt skriftliga svar och ska tolkas högst ironiskt. Jag säger detta för att det ska bli begripligt för dem som sedan läser detta online.

Jessica Stegrud har frågat mig om jag avser att ta några initiativ för att analysera riskerna med kinesiskt ägande i svensk vindkraft och eventuella konsekvenser av det och om jag i så fall avser att föreslå några åtgärder för att minska eller få bort sådana risker och konsekvenser.

Frågan om vem som äger och kontrollerar energiinfrastruktur i Sverige är otroligt viktig. Den här regeringen lade fram ett förslag om en lag om granskning av utländska direktinvesteringar redan under sitt första år i regeringsställning. Lagen gör det möjligt för Inspektionen för strategiska produkter att ingripa mot investeringar i samhällsviktiga verksamheter om det finns skäl för det. Stora vindkraftsparker omfattas i de flesta fall av definitionen av samhällsviktig verksamhet.

Inom EU pågår just nu förhandlingar om en ny europeisk förordning om utländska direktinvesteringar. Statsrådet Forssell överlade så sent som den 2 maj för regeringens räkning med näringsutskottet om det förslaget. Regeringen välkomnar huvudinriktningen i förslaget, som innebär att alla medlemsstater måste skaffa sig ett granskningssystem. Samtidigt är det viktigt för oss att inte skapa onödig byråkrati i andra änden men också att inte försvåra i onödan för önskade utländska investeringar. Det är också viktigt för oss att Sverige behåller en exklusiv rätt att avgöra vilka investeringar som ska tillåtas och inte.

Regeringen gör med andra ord redan mycket när det gäller frågan om utländska investeringar i energiinfrastruktur. Frågan är högprioriterad och en del i regeringens arbete med att stärka den nationella säkerheten.

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag skulle för alla som inte är så jätteinsatta i frågan vilja ge lite bakgrund till interpellationen. Faktum är att ungefär 16 procent av svensk vindkraft i dag ägs av kinesiska staten, främst via komplicerade bolagskonstruktioner. Bolagen gör enligt granskningen som gjorts stora förluster, vilket bland annat beror på att de töms på pengar genom räntesnurror och höga internräntor. Men svenska skattebetalare har historiskt sett betalat hundratals miljoner kronor för de här investeringarna via elcertifikatssystemet. Det finns numera också stora gröna krediter och väldigt förmånliga lån att få från EU:s håll via bland annat Europeiska investeringsbanken, och det innebär ytterligare skattemedel.

De här ägarstrukturerna utgörs ofta av lager på lager av olika holding-bolag, vilket i praktiken gör det nästan omöjligt att komma i kontakt med de kinesiska ägarna och utkräva ansvar, till exempel om bolaget hamnar på obestånd. Något som är oroväckande är att det framför allt är det statligt ägda och i USA svartlistade China General Nuclear Power Corporation som utgör moderbolaget i de här komplicerade bolagsstrukturerna.

Då kan man fråga sig vad som är problemet, förutom att svenska skattebetalare subventionerar kinesiska investeringar på svensk mark. Jo, ett problem är, som jag precis nämnde, att det har visat sig vara väldigt svårt att få kontakt med ägarna om bolaget hamnar på obestånd. Vad händer egentligen med vindkraftsparken om elproduktionen upphör? Vad händer med nedmontering och återställning om man går i konkurs och ägarna inte ens går att få tag på? Hur ska ansvar kunna utkrävas? Och vilka får i slutändan betala? Jo, det återkommer: våra kära svenska skattebetalare och el-kunder. Markbygden 1 är ett väldigt adekvat och aktuellt exempel.

Fru talman! Det finns ytterligare en aspekt på det kinesiska ägandet, och den har uppmärksammats av Säpo och den nyinrättade myndigheten Inspektionen för strategiska produkter, som ministern nyss nämnde. I en rapport skriver man i sin lägesbild att Kinas utlandsinvesteringar ”utgör en möjlig svensk sårbarhet utifrån risken för politiska och ekonomiska påtryckningar”.

Ministern nämnde i sitt svar att den här regeringen ”lade fram ett förslag om en lag om granskning av utländska direktinvesteringar redan under sitt första år i regeringsställning” och att denna lag ”gör det möjligt för Inspektionen för strategiska produkter att ingripa mot investeringar i samhällsviktiga verksamheter om det finns skäl för det”. Ministern säger vidare i sitt svar, fru talman: ”Stora vindkraftsparker omfattas i de flesta fall av definitionen av samhällsviktig verksamhet.”

Således, ministern, finns det såvitt jag kan utläsa en insikt i problematiken. Det finns ett förslag om en lag. Det finns vidare en myndighet med ansvar att granska, och vi har ett förslag från EU om en förordning gällande utländska direktinvesteringar i unionen. Föregående regering gjorde ingenting på det här området heller, så det är mycket bra att nuvarande regering faktiskt har adresserat frågan. Det jag kanske dock saknar från ministern och skulle vilja höra lite mer om är vilka konsekvenser ministern ser att vi kan få till följd av det här ägandet och de problem med ansvarsutkrävande och så vidare som jag har lyft fram. Finns det ytterligare konkreta åtgärder i pajpen?

Anf. 10 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka Jessica Stegrud så mycket för interpellationen.

Olika aktörer anger olika siffror för det kinesiska ägandet. En del anger betydligt lägre siffror än 16 procent. Det beror lite grann på hur man ser på det. Till exempel har branschföreningen Svensk Vindenergi kommenterat detta, och Energimyndigheten har försökt värdera det. När man gjorde en beräkning av alla pågående projekt som ska vara driftsatta till 2026 kom man fram till att kinesiska bolag äger drygt 5 procent av vindkraftsparkerna och står för drygt 6 procent av den totala installerade vindkraftseffekten i landet och 7 procent av den totala årliga produktionen av vindkraftsel i Sverige.

Jag vill dock vara tydlig med att jag tycker att det här är problematiskt. Jag vill också understryka att det är en sak hur man viktat och beräknat det faktiska direkta ägandet och en annan att vi i värdekedjan runt vindkraften och kraftproduktionen har ett väldigt stort beroende av flera aktörer som vi ser som problematiska. Dessa är betydligt svårare att komma åt med den lagstiftning som nu har trätt i kraft.

Lagen trädde i kraft 2023 och har som sagt sin bakgrund i EU-förordningen. Det är bara utomeuropeiska investerare som träffas av lagen, men den är utformad för att det ska vara svårt att kringgå den genom till exempel avancerade upplägg. Det är hela intentionen, men det är uppenbart att man kommer att behöva följa det här framåt. Vi är visa av erfarenhet; när vi lyckas täppa till på ett ställe brukar man hitta sätt att försöka kringgå lagen på andra sätt. Just nu pågår förhandlingar om revidering av förordningen om utländska direktinvesteringar. Syftet med ändringarna är att göra det obligatoriskt för medlemsländerna att ha ett granskningssystem, vilket det inte är i dag, och att öka kraven på samarbete och informationsutbyte mellan olika medlemsländer samt mellan medlemsländerna och kommissionen.

Det är helt uppenbart när vi ändå har en förhandling om en revidering att Sverige har anledning att löpande utvärdera om vi själva är nöjda med implementeringen för vår egen del och hur vi själva har valt att tillämpa den. En stor utmaning är investeringar som redan har skett kontra dem som kommer framöver, där vi har lättare att navigera än när det gäller det som redan finns på plats i Sverige.

Anf. 11 JESSICA STEGRUD (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Just det som ministern nämner, fru talman, att det finns olika siffror, speglar det komplicerade bolagsupplägg som finns. Det är ett problem på många olika sätt. Nu nämns Kina här i dag, för det är vad jag frågar om i min interpellation. Men det finns andra väldigt tveksamma stater och olika intressen som har liknande upplägg. Det är uppenbarligen ett problem för branschen i Sverige.

Vi har numera ett väldigt gott samarbete om energifrågorna. Vi har jobbat fram en ny inriktning för den svenska energipolitiken. Jag vet inte om ministern nämnde det om föregående frågeställning. Men vi flyttar nu fokus från volym och mängd till mer av kvalitet och effekt. Det är verkligen ett steg i rätt riktning.

Precis som ministern nämnde handlar det om den gröna omställningen som alla talar om och behovet av mer el och så vidare. Det driver fram vissa saker på energimarknaden. Det finns i dag ett otroligt stort tryck från EU, våra stora inflytelserika industriella aktörer, delar av näringslivet och inte minst medierna om att bana väg för ännu mer vindkraft, trots att nackdelarna börjar hopa sig ordentligt.

Vi talar om alltifrån dålig lönsamhet, vilket kan vara en effekt av de komplicerade bolagsstrukturerna, till krediter och annat. Det handlar om brist på balanskraft, kortare livslängder än beräknat, brist på lagringsmöjligheter, förstörda natur- och fastighetsvärden och så vidare. Det är ett problem som man som helhet behöver titta närmare på.

Det är otroligt viktigt med balansgången mellan att förse systemet med mer el och att beakta de värden och problem som jag precis nämnde. Det är av yttersta vikt att vi ser till helheten och tar hänsyn till alla aspekter så att vi inte står här igen om några år och säger: Vi har varit naiva. Det är ett slitet uttryck som jag inte förknippar med nuvarande regering. Men jag vill ändå gärna lyfta fram den typen av frågor.

Ministern nämnde EU-förordningen och regeringens ståndpunkt. Där trycker regeringen på: Det är också viktigt för oss att Sverige behåller en exklusiv rätt att avgöra vilka investeringar som ska tillåtas och inte. Det låter utmärkt, och intentionen är utmärkt att vi får någon reda i djungeln.

Jag går tillbaka till min konkreta fråga. Exakt hur och när i tiden kan vi se resultatet? När kan vi vara i situationen att vi har den helhetsbilden att vi kan säga: Nej, nu räcker det, eller: Nej, det är ingen risk i det här fallet?

Anf. 12 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att bekräfta det som Jessica Stegrud säger om siffrorna och om att de olika uppgifter som finns är ett tecken på den komplexitet som finns i frågan.

Sverige har byggt ut 16 700 megawatt vindkraft de senaste 10–15 åren. Samtidigt har vi lagt ned planerbar och reglerbar fossilfri baskraft i form av kärnkraft. Det är fyra reaktorer som har lämnat oss, och två reaktorer som det planerades för stoppades.

Trots att vi har adderat 16 700 megawatt vindkraft har elkonsumtionen legat hyfsat stadig. Vi får inte ut mer av den kraftproduktion som vi har installerat. Jag vill ta tillfället i akt att i alla sammanhang som jag kan försöka förklara varför.

Tittar vi på vad vi får ut av den landbaserade vindkraften som vi installerar ser vi att det är ungefär 11 procent, om 100 procent är möjlig kapacitet i teorin. För den havsbaserade vindkraften är det ungefär 18 procent. Vissa visar på lägre och andra visar på hacket högre nivå. Vi hoppas på teknik som gör att vi ska kunna få ut mer av den havsbaserade vindkraften.

Jämför det med vad man får ut av till exempel kärnkraften. I stället för 11 procent eller 18 procent ligger det på 74 procent, och det är det omvända förhållandet när det är som tuffast och svårast i vårt land och vi behöver elen som mest.

Man talar många gånger om den installerade kapaciteten, det vill säga vad man i teorin har möjlighet att få ut, och man talar inte om vad man faktiskt får ut av vindkraften. Dessutom behöver man med den väderberoende kraftproduktionen öka balanseringskostnaderna kraftigt. År 2021

landade notan på 1 miljard kronor, år 2023 blev det 6 miljarder kronor, och i år förväntas notan öka till 8 miljarder kronor för nedregleringar i systemet för vindkraften.

Detta läggs ovanpå det intresse som vi har sett från en del tveksamma aktörer att göra investeringar i detta. Därför är det så viktigt med leveranssäkerhetsmål. Allt hänger ihop. Det är i stark kontrast till utformningen av de elcertifikat som vi har sett genom åren.

Leveranssäkerhetsmålet är också en förutsättning för planeringsmålet. Vi har i dag inte ett driftsäkert och leveranssäkert elsystem, vilket stoppar anslutningar av nya industrier. Dessutom vill man kunna lita på att de som står bakom kraftproduktionen också är aktörer som vi vill ha med att göra.

Fru talman! För att svara konkret på den sista frågan: Har jag ett datum? Nej. Det här är någonting som nu förhandlas på EU-nivå. Får vi indikationer på att vi har fortsatta problem kommer vi att fortsätta att skruva i systemet.

Anledningen till att jag gör en lite bredare utvikning om vindkraften i stort är att förutsättningarna ändras i grunden. Det finns några seriösa vindkraftsaktörer som är intresserade av att utveckla sin produktion så att den kan bidra mer med stödtjänster. Där ser vi en annan typ av väldigt långsiktigt seriöst ägande. Det ser jag som näringsminister och energiminister positivt på.

Anf. 13 JESSICA STEGRUD (SD):

Fru talman! Tack, ministern! Det var en strålande utläggning. Jag hade inte gjort det bättre själv. Ministern summerar väldigt bra situationen som vi har befunnit oss i och den väg som Sverigedemokraterna och nuvarande regering nu går tillsammans. Det är alldeles utmärkt.

Jag kan bara tillägga att anledningen till att vi ibland har situationen med elöverskott där vi måste dumpa priser och stänga av produktion och effektbrist i andra sammanhang är att incitamenten på marknaden har varit helt fel. Marknaden har inte fungerat. Elcertifikaten har ställt till med väldigt mycket ur den aspekten.

Avslutningsvis kan jag säga att jag förstår att instinkten är naturlig. Vi försöker att lösa situationen med problematiken med nedstängd planerbar kärnkraft och att lösa effektproblematiken med det ökade elbehovet framöver. Då hamnar man lätt i beslut om att bara trycka in mer energi i systemet. Jag vill höja ett varningens finger. Jag vet att ministern är medveten om problematiken.

Jag vill också tacka för det ärliga svaret att det inte finns något datum. Jag hör i och för sig att det mest är i avvaktan på att EU ska reglera det. Det är ändå viktigt att vi själva går vidare så att vi inte återigen om några år står här, som jag nämnde tidigare, och säger: Vi var naiva. Vi har förlitat oss på oseriösa aktörer. Elsystemet, kunderna och skattebetalarna får stå med konsekvenserna.

Med det vill jag tacka för svaret.

Anf. 14 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Vi såg det komma. Jag fick en föredragning från de enheter som jobbar med de frågorna så sent som för bara några veckor sedan, eller om det nu blir några månader sedan, givet att det är lagstiftning som trädde

i kraft förra året. Jag har som minister varit angelägen om att få en löpande uppdatering.

Det behövs få lite tid att verka för att vi ska kunna utvärdera och se hur vi själva tycker att det faller ut. Jag själv personligen följer det väldigt noggrant. Jag fick som sagt en föredragning under våren om vad vi vet i dagsläget, och vi är utöver det aktiva i EU-förhandlingarna.

För att gå tillbaka till huvudfrågan är ju elsystemet svenskt, nordiskt och europeiskt. Vi spelar på en global marknad, så det är otroligt viktigt att vi har tydliga, transparenta villkor för att få ned risken. Det är viktigt att vi i Sverige tillåter utländska investerare men inte är naiva och att vi vågar tänka värdekedjor i dubbel bemärkelse – värde i form av genererat värde för vårt land, för svenska medborgare och för elsystemet, men också i termer av huruvida vi delar gemensamma, grundläggande värderingar eller inte så att vi inte är naiva i det.

Jag vill addera något som jag hade möjlighet att tala med Tysklands förbundskansler Olaf Scholz om i dag. Mineral är jätte viktigt för elektrifieringen. Vi kan inte bara stirra oss blinda på själva ägandet av vindkraftverken utan måste också se till värdekedjan som helhet. I dag är Kina dominerande. Vi kan inte bygga in oss i ett liknande beroende som Tyskland och Europa gjorde med rysk gas. Här är Sverige bokstavligen talat en guldgruva, om man vill vara en del av lösningen av också denna ekvation framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:714 om översyn av statliga näringslivsstöd

Anf. 15 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig om regeringen och jag avser att verka för en fullständig översyn av olika offentliga näringslivsstöd till det privata näringslivet.

Regeringen delar den bild Tobias Andersson ger. Det finns oklarheter och brister i underlag som redovisar vilka effekter som uppnås via den statliga finansieringen till företag och företagsfrämjande aktörer. Och denna kritik har lyfts över lång tid från ett flertal håll, bland annat av Riksrevisionen.

Regeringens ambition är att förbättra möjligheterna för uppföljning och utvärdering av statliga stöd och offentliga bidrag till företag. Regeringen vill åstadkomma en bättre överblick och säkerställa att statens medel används effektivt och går till rätt ändamål. I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen att anslaget 1:5 *Näringslivsutveckling* skulle utökas med 15 miljoner kronor för arbetet med att mer systematiskt utvärdera offentliga företagsfrämjande insatser, och anslaget beräknades årligen tillföras 15 miljoner kronor 2025 och 2026 för samma ändamål.

Syftet är att skapa en bättre överblick över alla typer av näringslivsstöd och skapa bättre förutsättningar för att också kunna göra välgrundade bedömningar av dessas effekter. Arbetet har nu påbörjats på Regeringskansliet. Ett led i det arbetet är bland annat Tillväxtanalys slutrapport *Samlad uppföljning och utvärdering av det företagsfrämjande systemet*, som

Prot. 2023/24:113
14 maj

Svar på
interpellationer

redovisades den 27 mars i år, med förslag på hur en sådan överblick och bättre förutsättningar för effektutvärderingar kan åstadkommas.

Samtidigt är diskussionen kring statens roll gällande offentliga stöd och vilka effekter de ger en svår fråga och något som Sverige delar med många länder. Det är inget unikt problem. Vi vet dock att Sverige i internationella jämförelser rankas som ett av världens ledande innovationsländer. Vi vet också att svensk ekonomi är stark, och vi har, för att vara ett så pass förhållandevis litet land i världen, många stora internationellt framgångsrika innovativa företag. Alltså ser vi att det svenska näringslivet är konkurrenskraftigt och att näringslivet har förmåga till förnyelse och utveckling på internationella marknader.

Ramvillkor och väl fungerande marknader är centralt för det svenska näringslivets konkurrenskraft. Viktiga konkurrensfördelar historiskt har bland annat varit rimliga elpriser, kompetent arbetskraft, fungerande transportinfrastruktur, tidig digitalisering av samhället och den svenska arbetsmarknadsmodellen. Att säkerställa att Sveriges viktiga konkurrensfördelar alltjämt består är avgörande för näringslivet och landets välbefinnande.

Jag instämmer i att vi behöver få en bättre överblick över statliga företagsstöd och bra underlag för att kunna bedöma vilka effekter de leder till. Det är viktigt att hushålla med statens resurser och att de används där de gör störst nytta.

Anf. 16 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar för svaret från ministern.

Sverigedemokraterna tror i grunden på marknadens krafter och anser att politiken huvudsakligen ska bidra till att skapa goda förutsättningar för det privata näringslivet att verka utifrån. Politiken tar ett större ansvar för regelverken, kompetensförsörjningen, infrastrukturen och nu även elförsörjningen, mycket tack vare ministern själv, medan näringslivet ägnar sig åt den faktiska affärsverksamheten.

Tyvärr ser det inte ut så fullt ut i praktiken. Vi ser i stället runt om i vår omvärld hur politiken alltmer bebländar sig med näringslivet och hur statsstöd och handelshinder är på frammarsch. Sverige, som är en förhållandevis liten ekonomi med 10 miljoner invånare, är dock beroende av sin konkurrenskraft och blir aldrig vinnare i längden vid subventionsrace.

Trots detta har det vuxit fram allt fler och större exempel på hur även det offentliga i Sverige på olika sätt går in och stöder det privata. Genom krediter, innovationsstöd, företagsrådgivning, EU-bidrag, Klimatklivet, Industriklivet och så vidare stöder Energimyndigheten, Vinnova, Naturvårdsverket, Tillväxtverket, Almi med flera det så kallade privata näringslivet. I vissa fall rör det sig om miljardsummor, som när Energimyndigheten i relativ närtid beviljade ett stöd på över 3 miljarder till Hybrit genom Industriklivet och Ipceiregelverket från EU:s håll.

Det går naturligtvis att diskutera exakt hur staten ska underlätta för det svenska näringslivet. Inget parti föreslår att det inte ska finnas någon form av offentligt stöd. Däremot är det viktigt att man inte snedvrider konkurrensen och sätter marknaden ur spel eller att det resulterar i ett oproportionerligt stort risktagande för statens del i sammanhanget.

För att kunna ha en nyanserad diskussion på området krävs det dock att vi faktiskt har en vettig överblick över alla typer av näringslivsstöd och deras effekt. Det bedömer jag, fru talman, att vi inte har i dag. Trots att

effekten av flera olika stödsystem gång efter annan har dömts ut av såväl Riksrevisionen och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser som enskilda forskare och näringslivsorganisationer finns det inte en samlad bild.

Mot denna bakgrund ställde jag denna interpellation till Ebba Busch och frågade just om man från regeringens sida avser att verka för en fullständig översyn av de olika offentliga näringslivsstöden till det privata näringslivet. Jag är väldigt tacksam för det svar jag fått av ministern, där hon tydligt belyser att regeringen instämmer i den problembild jag målar upp i interpellationstexten. Det är också i grunden positivt, vill jag tillstå, att vi nu ser ett budgettillskott till näringslivsutveckling för att bland annat kunna ha en bättre systematik i utvärderingen av det offentliga och dess företagsfrämjande insatser.

Den rapport från Tillväxtanalys som ministern nämner i sitt svar tycker jag också är viktig. Den belyser många av de brister som inte minst mitt parti har betonat under åren. Det ska också bli intressant att se hur man från regeringens sida arbetar vidare med många av de rekommendationer som ryms inom ramen för denna. Jag tänker återkomma till det sedan, fru talman.

Min grundläggande fråga var ifall det finns någon ambition från ministern eller regeringen att titta på hur vi får en total överblick. Hur vet vi hur många miljarder som slussas till det privata, och hur får vi en samlad uppskattning av deras effekt? Den frågan kvarstår någonstans.

Anf. 17 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Det första jag skulle vilja säga är att Regeringskansliet sammanfattningsvis har ganska god kunskap om enskildheter. Vi har enskilda exempel på sådant vi tycker eller har indikation på har fungerat väl och på sådant som har fungerat mindre väl. Vi har dock begränsad kunskap om de sammantagna effekterna av det stöd som vi ger. Vad blir summan av alla de statliga stöd som ändå finns?

Jag vill också gå så långt som att säga att tidigare regeringar har lämnat skeppet utan större överblick. Det försöker vi nu rätta till med det som står i budgetpropositionen för innevarande år, nämligen 15 miljoner kronor för att systematiskt utvärdera offentliga företagsfrämjande insatser. Detta arbetar vi med just nu på Klimat- och näringslivsdepartementet. Det projektet ska skapa bättre förutsättningar för redovisning, uppföljning och utvärdering av statliga stöd, insatser och offentliga bidrag till företag och ge överblick över vårt företagsfrämjande system.

Det andra handlar om Tillväxtanalys. Det är anslag som har förstärkts, som Tobias Andersson var inne på, för att stärka arbetet med just effektutvärdering.

Det tredje är det som står i finansplanen för budgetpropositionen 2024. Regeringen vill också se över hur det statligt finansierade företagsfrämjandet kan bli så effektivt och ändamålsenligt som möjligt.

När jag klev in på mitt departement fanns inte den typen av samlad bild. Vi behöver skaffa oss en sådan.

Det gamla kommunalrådet i mig, pragmatikern, som nu ger sig ut i alla dessa EU-sammanhang och internationella sammanhang ser ett problem med att många länder har börjat trycka in statsstöd medan vi inte gör det på samma sätt. Det väcker frågor. ”Jaha, här är ett svenskt företag som inte

har fått den här typen av stöd, men det garanteras i andra sammanhang. Betyder det att den svenska regeringen inte tror på det här projektet?” Det visar på hur toxiska statsstödsrace är. Det sätter också fokus på att skattemedel används för att bana väg för sådant som borde ha lösts genom att i stället öka lönsamheten och bärigheten genom att minska regelbördan för företagen. Samtidigt ser verkligheten ut som den gör.

När vi kan hämta hem pengar från EU – alltså våra egna skattemedel som vi har pumpat in i EU-systemet – till svenska intressen är det klart att vi ska använda den möjligheten. Men det är uppenbart att det är en djungel i dagsläget. Vi har dålig överblick. Det styr vi upp nu.

Anf. 18 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag instämmer nog i bilden som målas upp sett till hur bristfälligt intresset har varit hos tidigare regeringar att genomföra en ordentlig granskning alternativt agera på alla de granskningar som ändå har kommit under åren.

Jag minns när jag debatterade exakt den här frågan med såväl Ibrahim Baylan som Anders Ygeman. På den tiden blev svaret snarare att om man inte tror på detta är man emot företagen i fråga, i stället för att faktiskt vara ärlig och svara som ministern gjorde inledningsvis och betona att det viktiga är att svenska skattemedel placeras där de gör mest nytta. Det kan i något scenario vara i olika typer av stöd – kanske krediter där vi kan dela en risk med till exempel ett exporterande, stort företag på en osäker marknad. Det är någonting som kompletterar marknadens mekanismer för långivning och så vidare. Det tycker jag är ett rimligt företagsstöd, som genomförs av Exportkreditnämnden eller när vi utfäster garantier för kärnkraftsinvesteringar i Sverige eller dylikt. Det är en sak.

I andra änden finns de direkta allmosorna som betalas ut som något slags kontantstöd. Det är mer marknadssnedvridande, för det måste hanteras av politiken, en myndighet eller ytterst en tjänsteman – som ju dessutom är öppen för påverkan. Vinnova har granskats noga i fråga om detta i närtid av intresserade entreprenörer. Det är såklart någonting helt annat. Politiken måste då frångå ambitionen om teknikneutralitet och i stället ta ställning till vilket företag eller projekt som ska ta del av stöden. Historiskt har det, i alla fall enligt mig, funnits en ideologisk prägel på delar av dessa. Man kanske har fått stöd för genuscertifierat skogsbruk eller någonting, och det är nog inte riktigt vad den här regeringen tycker är det lämpligaste sättet att spendera statens och i slutändan svenskarnas pengar på.

Den samlade bilden saknas, som sagt. Jag minns att jag förra mandatperioden ställde frågan till riksdagens utredningstjänst om de kunde uppskatta – oavsett om det handlar om en kredit, ett innovationsstöd eller en delfinansierad EU-stödpeng – hur mycket som går från det offentliga till det privata. Jag fick svaret att man inte kunde göra en sådan uppskattning. Jag misstänker att om ministern gick till sitt departement och bad om en siffra skulle svaret bli detsamma på grund av att det här går genom flera departement och myndigheter och att det handlar om allt från rena allmosor till delfinansieringar, lånetillskott och rådgivning. Vi vet alltså inte hur mycket det är. Jag efterfrågar den överblicken.

Några förslag nämns i utredningen *Samlad uppföljning och utvärdering av det företagsfrämjande systemet* som ministern refererade till. Där vill man genomföra en kartläggning av de företagsfrämjande åtgärderna

genom att koppla myndigheternas databaser till en myndighetsgemensam API-standard, vilket skulle kunna vara ett första led i detta. Det vore intressant att höra ministrarnas syn på det.

Jag tror att vi delar bilden av problematiken. Det jag ser, och det som jag och Sverigedemokraterna vänder oss mot, är att det här tycks vara alltmå mer attraktivt i många partiers ögon.

Jag hör från ministern att man åker runt i EU och träffar andra stater som ägnar sig mer åt ett aktivt företagsfrämjande än vad den svenska regeringen gör. Så tycker jag att det ska förbli, för om vi skulle säga att vi lättar på EU:s statsstödsregler ytterligare och förlänger de redan existerande lättnaderna skulle det kunna innebära att våra skattemedel går till att finansiera statsstödsprojekt i södra Europa. Det är så det brukar se ut när EU får mer kompetens. Vi tror att det kan gagna vår konkurrenskraft, men i slutändan finansierar vi andra länders statsstöd på bekostnad av såväl vår egen statsbudget som konkurrenskraften i våra företag, som inte får ta del av stöden på samma sätt som man gör i andra länder. Jag vill inte se en sådan utveckling.

Anf. 19 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag ska försöka hålla mitt svar kort. Sverige kommer aldrig att kunna konkurrera med till exempel Kina eller USA i statsstöd och inte heller med Tyskland eller Frankrike. Därför måste vi ha en tydlig, egen usp. Vi måste verkligen sälja det som historiskt har varit vår konkurrensfördel: elpriser, kompetent arbetskraft, fungerande transportinfrastruktur, tidig digitalisering av samhället och den svenska arbetsmarknaden. Det är det vi har haft, historiskt. Om man nu blickar framåt behöver svaret vara mer av detsamma.

Vi lägger om energipolitiken för att få rimliga elpriser i framtiden, och vi har fokus på effekt. Vi satsar stort på ingenjörsutbildningar, yrkesutbildningar och grundskola för att öka kompetensen i hela landet. Vi behöver satsa på infrastruktur, både ur ett beredskapsperspektiv och för att stärka Sverige AB. Jag tar glatt del av diskussionen som handlar om att Sverige är förhållandevis underinvesterat när det kommer till de frågorna, men det gör jag inte med regeringshatten på.

Vi satsar också särskilt på 6G. Det handlar om 390 miljoner de kommande åren. Vi har även fått till ett samarbete med USA. Efter många år av duttande lägger vi nu om för att få till denna starka grundplatta igen i stället för att primärt försöka springa i kapp problemen i efterhand med olika typer av företagsstöd. Grundplattan – grundinfrastrukturen i sig – med minskad regelbörda ska bana väg för ett starkare svenskt företagsklimat. Det kan kosta pengar på kort sikt, men det kommer att tjäna oss väl på lång sikt.

Anf. 20 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack till ministern för svaret och för det arbete som har påbörjats från departementets sida med att med kritisk blick våga ta del av de effektutvärderingar och annat av många stödprogram som har gjorts, inte minst av Riksrevisionen och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser! Där tror jag att det finns mycket att hämta, sett till exempelvis rena policyförslag som nedskärningar på delar av de existerande företagsfrämjande åtgärderna.

Prot. 2023/24:113

14 maj

Svar på
interpellationer

Jag inser att jag pratade ganska vitt och brett i mitt förra anförande. Nu ska jag försöka vara i någon bemärkelse mer konkret.

Det jag ser som en risk, mot bakgrund av min ideologiska inriktning att staten inte ska ägna sig åt att leka riskkapitalist, är det faktum att staten i allt högre utsträckning deltar i riskfyllda projekt, antingen genom helt eller delvis statliga bolag eller i relation till så kallade privata bolag som bygger sina balansräkningar på stöd och krediter från Sverige, EU, institutionella investerare, pensionsfonder med mera. Det står dem naturligtvis helt fritt att investera i olika typer av projekt, men jag ser en tendens att den svenska staten i allt högre utsträckning tar stora risker i dessa projekt utan att ha särskilt stora förutsättningar att ta del av en potentiell uppsida.

Det lyfts fram av forskare som till exempel Christian Sandström att man från politikens sida tar en del av risken i riskfyllda projekt där den potentiella avkastningen tillfaller de så kallade privata ägarna. De har hittat en fantastisk hävstång för det instoppade egna kapitalet genom att staten blåser upp detsamma och tar risker utan någon chans att ta del av potentiell utdelning i framtiden. Det är en oro jag har, och jag skulle vilja höra ministrernas syn på statens utökade risktagande i enskilda industriprojekt.

Anf. 21 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag kommer ändå att drista mig till att svara generellt. Vi behöver städa, och vi behöver få fakta på fötterna så att vi kan arbeta strategiskt. Det har vi äntligen påbörjat. Utifrån det underlaget kan vi diskutera hur vi ska rikta om.

Den grundläggande infrastrukturen, till exempel kärnkraft, vägar, järnväg, hamnar, är en statlig uppgift; men att lägga in direktstöd och statliga stöd allmänt till företag är inte en statlig uppgift. Det är när vi har misslyckats på den första delen som vi hamnar i den andra delen, och där ska vi inte svepas med. Om vi har fokus på detta landar vi rätt i en del av bedömningarna av var staten ska gå in och dela risken för att gynna skattebetalarna, inte för att gynna vinstmarginaler – som inte är statens uppgift. Vår uppgift är att stå på medborgarnas sida.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:724 om värnande av svenska intressen i EU

Anf. 22 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Matilda Ernkrans har frågat mig om hur jag har prioriterat mitt arbete på EU-nivå för att säkerställa svenska intressen som är avgörande för svensk konkurrenskraft, min bedömning av Sverige-bilden i relation till min frånvaro vid möten med mina motsvarigheter på EU-nivå och vilka initiativ jag avser att ta för att öka mitt engagemang och min närvaro när viktiga svenska intressen som billig el och konkurrenskraft förhandlas och beslutas om på EU-nivå.

Jag menar att frågeställningen är fel från start, och jag ämnar försöka förklara varför.

Att sätta långsiktig konkurrenskraft högst upp på EU-agendan var en av regeringens viktigaste prioriteringar under det svenska EU-ordförande-

skapet. Regeringen har sedan dess fortsatt att driva en aktiv EU-politik för att stärka konkurrenskraften och skapa goda förutsättningar för vår industri, inte minst vad gäller låga elpriser. Utan tillgång till fossilfri och billig energi blir det svårt att genomföra den gröna omställningen, och genomför vi inte denna tappar vi i konkurrenskraft och når inte våra klimatmål.

Regeringen har som tydligt mål att komma in i EU-processerna tidigt för att säkerställa svenska intressen, vilket är ett tydligt skifte från den tidigare regeringens arbetssätt. Det handlar om prioriteringar och politisk vilja. Men det handlar också om att samla allierade och påverka genom alla tänkbara kanaler.

Som ett led i detta arbete har jag under våren bjudit in till exempel näringslivet, industrin, akademien och myndigheter till EU-sakråd för att samla in synpunkter och samla oss kring ett gemensamt budskap för att påverka EU framåt. Regeringen ska även hålla regelbundna möten om kommande initiativ med representanter från näringslivet, facket och andra intresseorganisationer.

Att påverka EU:s inriktning kan ske på olika sätt. Ett exempel är resan till Paris för ett möte med Frankrikes energiminister bara veckor efter att regeringen tillträtt hösten 2022. Vid det mötet lades grunden för den kärnkraftsallians som sedan kom till under mitt överinseende under det svenska ordförandeskapet här i Stockholm. Sedan det första mötet med kärnkraftsalliansen våren 2023 går det att konstatera att flera lagstiftningsfiler efter det kom att inkludera just kärnkraft på ett eller annat sätt. Det har varit ett omvittnat framgångsrikt sätt att främja svenska intressen, som ett direkt resultat av den prioritering jag gjorde hösten 2022.

Senast i mitten av april besökte jag Bryssel och hade möten med tre EU-kommissionärer med ansvar för bland annat konkurrenskraftsfrågor, energipolitik och den gröna given. Där framförde jag vikten av att nästa kommission prioriterar genomförandet av den gröna och digitala omställningen och samtidigt stärker konkurrenskraften över tid. Vi berörde bland annat kärnkraft, gruvor och svensk skog.

Men EU-politik formas inte endast av EU-processer. COP – de olika klimattoppmötena – OECD och Nordiska ministerrådet är samtliga forum för att forma och påverka EU-politiken. Detta är exempel på hur regeringen och jag driver svenska intressen på EU-nivå. Genom att vara aktiva och påverka tidigt i processer på olika nivåer kan vi maximera svenska intressen i EU.

Anf. 23 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag tackar näringsminister, tillika vice statsminister, Busch för svaret. Jag kan väl konstatera att den mysiga stämning som rådde här alldeles nyss i kammaren mellan KD-ledaren och en rad företrädare för Sverigedemokraterna, där tyvärr SD:s trollfabrik redan verkar vara glömd, kanske inte är lika gemytlig just nu.

Jag tackar för svaret, men det föranleder mig att ge några kommentarer. För det första handlar interpellationen inte om en kritik mot vad statsrådet *har* gjort utan mot vad statsrådet *inte* har gjort. För det andra är det på sin plats att vara tydlig med att den här debatten är en följd av ett granskande journalistiskt arbete av två journalister som båda under många år har följt och rapporterat om EU-politik och Sveriges EU-engagemang och fortfarande gör det.

För mig är det självklart och rimligt att följa upp det jag uppfattar som en iögonfallande granskning av näringsminister, tillika vice statsminister, Ebba Busch. Det gäller hennes val att under lång tid och konsekvent ha prioriterat bort deltagande på EU:s ministerrådsmöten. Jag menar att det är dåligt för Sverige, för svensk konkurrenskraft och för svenska elkonsumenter.

Det är också ett märkligt agerande om vi sätter detta i relation till vad din chef, statsminister Kristersson, hävdar gång på gång, nämligen att det svenska ordförandeskapet satte EU:s konkurrenskraft på dagordningen. Det ses som en seger.

Om det är en svensk seger eller inte enligt den beskrivningen lämnar jag till andra att granska. Men däremot är det uppenbart att det finns ett starkt intresse från EU:s alla medlemsländer att fördjupa arbetet med EU:s konkurrenskraft. Annars skulle frågan inte vara på EU:s dagordning, vilket den är.

Intressena är stora, och önskningarna är många och ibland motstående i fråga om hur konkurrenskraften ska stärkas. Då är det anmärkningsvärt med näringsministerns ovilja att värna svenska intressen i det arbetet. Näringsminister, tillika vice statsminister, Ebba Busch skolkar från EU:s ministermöten där man diskuterar viktiga frågor om hur Sverige ska kunna säkra billig el och stärka sin konkurrenskraft. I ett och ett halvt år har Ebba Busch konsekvent valt företagsträffar och Parisbesök i stället för att göra sitt jobb som minister med ansvar för energi- och konkurrenskraftsfrågor.

När EU kliver fram i arbetet för att stärka EU:s konkurrenskraft väljer Sverige i stället att skolka, när man hade kunnat värna svenska intressen i Bryssel. Det är en farlig väg. I slutändan handlar det om svenska konsumenters elräkningar och att svenskarna ska ha en företrädare på plats som står upp för deras intressen, om det ska bli en svensk seger.

Det här är anledningen till de rimliga frågor som jag har ställt till statsrådet. Den första fråga som näringsminister Busch prioriterar att svara på handlar om hennes arbete på EU-nivå för att säkerställa svenska intressen. Där kunde jag ändå höra att statsrådet i sitt svar försökte ge en bild av vad statsrådet har gjort. Det är vällovligt, men det är också en beskrivning av vad som är normalt förekommande arbete för en minister. Det är faktiskt inte något utöver de vanliga. Snarare är det anmärkningsvärt lite med tanke på att det på något sätt skulle ha kompenserat för skolande från EU-ministtermötena.

Statsrådet har tid kvar att lägga ut texten, så jag tänker att jag ger statsrådet en ny möjlighet att svara på de mycket rimliga frågorna om hur det kommer sig att statsrådet har valt att skolka från EU:s ministerrådsmöten, hur det har påverkat Sverige-bilden och vad statsrådet avser att ta för nya initiativ för att öka sitt engagemang och sin närvaro för att värna viktiga svenska intressen på EU-nivå.

Anf. 24 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! För mig är det viktigt att behandla alla korrekt och trevligt. Jag noterar, fru talman, att Matilda Ernkrans talar om mysig stämning här fram till nu. Jag står inte för att ändra stämningen. Jag bemöter alla jag möter här i kammaren på ett så korrekt och trevligt sätt jag kan, fru talman, och det önskar jag självklart göra också med Matilda Ernkrans.

Jag skulle vilja svara på lite fakta och påståenden.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man som erfaren ledamot i den här församlingen men också i EU-nämnden väljer att sprida vidare direkta felaktigheter, dessutom på ett ganska raljant sätt. Man talar om Parisbesök som om det vore några privata croissantmysighetsresor.

Anledningen till att jag lyfte upp Paris specifikt var att man redan i frågan uttryckte sig ganska raljant om resan som jag genomförde bara några veckor efter att vi hade tillträtt i regeringsställning. Jag tycker att det är bra för dem som sitter på läktaren här och för dem som lyssnar på debatten att kunna se att det finns en direkt korrelation mellan den prioritering jag gjorde hösten 2022, den kärnkraftsallians som sedan bildades under mitt överinseende och med mitt goda minne – där drog Sverige ett tungt lass – och att kärnkraft nu finns med i nästan alla avgörande, strategiskt viktiga EU-dokument.

Detta kan man ställa i relation till Socialdemokraternas kommentarer för ganska exakt fem år sedan, när jag som partiledare lyfte upp kärnkraftsfrågan till EU-dagordningen och vi fick höra att kärnkraft inte hör hemma på EU-dagordningen. Nu som energiminister har jag kunnat visa tydligt hur vårt arbete värnar svenska intressen och tydligt ger avtryck.

Jag skulle vilja adressera faktafelen, som också finns i den artikel som ledamoten tar upp här.

Den 25 september 2023 och den 27 mars 2024 företrädde regeringen av statsrådet Forssell. Det har att göra med att jag som minister i Ulf Kristerssons regering har ansvar för två ministerråds-kretsar, den ena med energiministrarna och den andra rörande konkurrenskraftsfrågor. Men inte minst konkurrenskraftsrådet har delat ansvar. Ibland är det vissa frågor som statsrådet Johan Forssell har ansvar för. Några frågor ligger på statsrådet Erik Slottnér.

Ett sådant rådsmöte var den 5 december 2023. Detsamma gäller den 14 februari 2024. Det var ett informellt forsknings- och innovationsministermöte, där regeringen företrädde av ansvarigt statsråd Mats Persson.

Därför tycker jag att det är ganska allvarligt att man ställer frågor i ett lite raljant tonläge – jag försöker hålla det sakligt och faktabaserat tillbaka – men också att man sprider vidare direkta felaktigheter när det är ett delat ministerrådsansvar.

Andra frågor svarar jag gärna på, till exempel om det möte som ägde rum i december förra året. Jag valde då att prioritera klimattoppmötet i Dubai och skulle i stället ha företrätt av min statssekreterare, som beklagligt nog blev sjuk samma dag.

Jag tycker alltså att vi har haft goda skäl för de prioriteringar vi har gjort. Jag tycker att det är viktigt att vi håller oss till fakta, och jag tycker att jag väl redogjort för hur vi värnar de svenska intressena.

Anf. 25 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Vi ska hålla oss till fakta, och vi ska behandla varandra korrekt. Det är en överenskommelse som vi har gjort här i Sveriges riksdag, både de som leder regeringens arbete och de som företräder oppositionen.

Om Ebba Busch vill gå en match mot erfarna journalister är det ett val som Ebba Busch gör.

Jag tycker att Ebba Busch försöker prata bort och spela ned det faktum att man medvetet prioriterat att inte vara på plats för att slåss för svensk konkurrenskraft och billig el. Menar statsrådet att det inte har betydelse att ministrar deltar på EU:s ministerrådsmöten?

Jag vill vara tydlig. Jag har själv varit minister med ansvar för ett antal olika politikområden, och jag kan i alla fall intyga att det spelar roll om ministern är på plats eller inte. Det noteras vilka länder som företräds av ministrar och inte. Sverige får också talartid utifrån om man företräds av en minister eller ej. Ingen ordförande skulle korta en ministers inlägg, men det gör man med en statssekreterares eftersom det spelar roll vem som företräder landet.

Det är också alldeles uppenbart att om ett land konsekvent aldrig företräds av den minister vars frågor det är man ska besluta om skickar det ingen annan signal till andra ministrar och andra länder runt bordet än att det betyder att Sverige inte prioriterar det politikområdet och inte heller prioriterar det gemensamma arbetet på EU-nivå.

Jag tycker alltså inte att det är en liten sak att energi- och näringsministern och vice statsministern, som är ansvarig för svenska elkonsumenters skyhöga elräkningar och svenska företags konkurrenskraft, konsekvent har valt bort EU:s ministerråd. Och den här debatten handlar, återigen, inte om vad Ebba Busch *har* gjort utan om vad Ebba Busch *inte* har gjort.

Hade det inte varit på sin plats att vara på plats och ta fajten för svenska elkonsumenter och för svensk industri, som bygger sin konkurrenskraft på billig el?

Hade det inte varit på sin plats att ta varje tillfälle, till exempel när ministern träffade sin tyska ministerkollega, att ta upp arbetet med att se till att Tyskland faktiskt följer redan fattade EU-beslut och inför elprisområden? Det hade varit bra för Sverige och för svenska elkonsumenter och svensk industri, inte minst i södra Sverige.

I dag är Tysklands förbundskansler i Sverige för att få Sverige att hjälpa Tyskland med Hansa Powerbridge, en svensk-tysk elledning som skulle gynna Tyskland men kanske inte Sverige. Varför är inte regeringens självklara svar på det att det inte blir någon svensk-tysk elledning om inte Tyskland först gör sin hemläxa och inför rimliga elprisområden? Det behöver Sverige.

En energi- och näringsminister och vice statsminister med verklighetsförankring borde ha tyckt att det här var ett självklart jobb att göra. Hur i hela världen kom Ebba Busch fram till att det var bättre att avstå? Och anser verkligen inte Ebba Busch att det spelar roll att en minister företräder Sverige? Det tycker jag. Jag tycker att det spelar roll, och jag tycker att det ska bli intressant att höra statsrådets svar.

Att värna svenska intressen i EU spelar roll. Det är ett hårt jobb. Det kräver att man kavlar upp ärmarna, är på plats och gör jobbet. Men allt annat är ju ett svek mot Sverige.

Anf. 26 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag står upp för det som är rätt och riktigt och det som är sakligt korrekt.

Jag tycker att det är beklagligt, fru talman, att Matilda Ernkrans inte backar här i kammaren från påståendena om konsekvent frånvaro när de

inte stämmer någonstans. Det är liksom en nivå som både jag och Matilda Ernkran borde kunna stå över.

Jag tycker inte att något statsråd bör söka att ”gå en match” med någon journalist. Men det händer ibland att även de mest erfarna har faktamässigt fel.

Frågan tillbaka blir om Matilda Ernkran menar att jag som energi- och näringsminister borde företräda regeringen även när det är andra statsråds ansvar. Det är det som nu blir slutsatsen och påstås här i kammaren.

Det finns enskilda möten som jag inte har varit på när det har varit mitt ansvar. Det svarar jag gärna på, men det är inte det som det frågas om här.

Ett konkret exempel är när vi hade pågående ministerrådsmöte i Bryssel och nordiskt ministerrådsmöte parallellt, dikt an. Jag tycker att det kan vara bra för medborgarna och för dem som lyssnar på denna debatt att veta till exempel att vi då för en ganska noggrann diskussion kring vad som ska beslutas på ministerrådsmötet. I det här fallet gällde det elmarknadsdesignen, en stor, viktig och tung pjäs som nästan i sin helhet förhandlades under det svenska ordförandeskapet. Vi stängde också Remit under mitt ledarskap. Om det inte varit för att Frankrike och Danmark inte klarade av att komma överens hade detta också varit klart under vårt ledarskap.

Det här innebär att jag som ansvarig minister under det svenska ordförandeskapet hade gjort grovarbetet och att vi hade en klar produkt när detta nådde ministerrådsmötet. Då valde vi att dela på oss så att Sverige kunde värna sina intressen både i den nordiska ministerrådskretsen, där agendan inte var satt i lika hög grad, och vid ministerrådsmötet i Bryssel, där min statssekreterare närvarade. Det är alltså denna typ av avvägningar vi har gjort.

Det görs också, fru talman, ett ganska allvarligt påstående om att jag skulle mena att det inte spelar någon roll om vi är på plats. Det spelar roll, och jag tycker att man bör vara på plats. Men när olika intressen står mot varandra – till exempel klimattoppmöte i Dubai och, som i detta fall, nordiskt energiministerrådsmöte – tittar vi på hur vi kan maximera de svenska intressena på totalen. Jag tycker att jag har redogjort väl för detta.

Jag vill dock gärna komma tillbaka till att korrekt måste vara korrekt. Matilda Ernkran har, fru talman, tillräckligt mycket erfarenhet för att kunna stå för att ha hänvisat till en artikel som i sig innehöll faktafel. Kritiken och frågorna från ledamoten kan vara legitima ändå, fast man inte väljer att sprida vidare faktafel.

Anf. 27 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Korrekt ska vara korrekt, och detta gäller väl inte minst för statsråd, som nog får stå ut med att granskas av oppositionen. Det är statsrådet och regeringen som själva prioriterar i sitt arbete. Det är statsrådet som själv har valt vilka möten hon har deltagit och inte deltagit i; det är korrekt. Detta är något som statsrådet Ebba Busch, vice statsminister och näringsminister, måste stå för och ta ansvar för.

Det skulle vara intressant att få veta hur många gånger Ebba Busch har suttit ned med sin tyska motsvarighet och fört fram ett mycket rimligt krav från svenska elkonsumenter och svensk industri, som är beroende av billig el, på att Tyskland faktiskt måste göra jobbet hemma själva och införa rimliga elprisområden. Hur många gånger har Ebba Busch valt ett sådant möte och valt att föra fram den mycket rimliga ståndpunkten från Sverige,

när vi vet att Tyskland vill ha vår hjälp i ett annat ärende, som kanske inte skulle vara lika gynnsamt för Sverige?

Jag vill avsluta med att säga att vi står inför ett EU-val som bara är några veckor bort. Det är ett val i en orolig tid, där vi behöver välja sammanhållning och samarbete, inte splittring eller att avstå från att samarbeta.

EU kan ge oss trygghet i osäkra och oroliga tider. Vi kan säkra ett stöd till Ukraina så att Ukraina vinner kriget och Ryssland förlorar. Vi kan bygga ett samarbete som säkrar billig el och stärkt konkurrenskraft också i Sverige. Men då måste vi vara beredda att kavla upp ärmarna och göra jobbet – och skicka politiker och partier som är beredda att göra jobbet.

Detta tycker jag inte att KD-ledaren här har visat ledarskap för. Jag tycker att KD-ledaren verkar ha valt att avstå från sådant som självklart är obligatoriskt för varje minister och parlamentariker – att vara på plats när besluten tas.

Anf. 28 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna om att detta är en interpellation till energi- och näringsminister Ebba Busch och ingenting annat.

Anf. 29 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag vill ändå avsluta med att tacka för interpellationen. Detta är en del av arbetsformerna i Sveriges riksdag och ingår i den granskande funktion som riksdagen har i förhållande till regeringen, som är viktig och något att värna. Jag vill understryka att jag helt delar bilden av att det också är så här man kan tillämpa ansvarsutkrävande gentemot de statsråd vi har i regeringen – mycket riktigt så.

Jag vill också tacka för tillfället att kunna korrigera en del av de felaktigheter som har återgivits här och som är väldigt lätta att kolla upp men också de medieuppgifter som har förekommit. Och jag vill tacka för möjligheten att ge en motivering till de medborgare som tänker ”När det har varit ditt ansvar som energi- eller näringsminister, varför har du då valt att inte vara där?”. Jag har till exempel kunnat berätta om klimattoppmötet och energiministerrådsmötet med de nordiska ministrarna.

Jag har också kunnat visa på ett effektivt arbete för att driva på när det inte handlar om skarpa förhandlingar under ministerrådsmötena – att tidigt kunna värna de svenska intressena. Ett sådant exempel var det besök jag gjorde i Bryssel för bara några veckor sedan, där det i marginalen talades öppet om att det är ganska ovanligt att ha en svensk minister på plats på det sättet. Man sa att det var länge sedan det var någon som arbetade så proaktivt, när det inte gäller aktuella, pågående diskussioner under ministerrådsmöten, för att påverka EU:s agenda långsiktigt. Detta tror jag att vi ska göra mer av, oavsett vilken politisk färg regeringen har.

Senast i dag hade jag också, som energi- och näringsminister, möjlighet att sitta ned med Tysklands förbundskansler Olaf Scholz och framföra det jag många gånger framfört, både vid faktiska möten och bilateralt via sms och telefon till min tyska kollega, om hur vi får en fungerande marknad där vi inte påverkas negativt av att länder har valt att nedmontera en fungerande baskraft.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 30 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Linus Sköld har frågat mig hur jag avser att agera för att elever på introduktionsprogrammet fortsatt ska ha möjlighet att få en likvärdig bedömning på ett rättssäkert sätt.

De nationella proven är ett viktigt verktyg för att stödja en rättssäker och likvärdig betygsättning. För elever på introduktionsprogrammen är de nationella proven frivilliga att använda. Om en skola väljer att använda de nationella proven för årskurs 9 på introduktionsprogrammen på gymnasiet gäller samma regler för hantering och genomförande som för grundskolan.

Regeringens beslut att digitalisera de nationella proven kommer att innebära ett effektivare provsystem som underlättar för lärare och minskar risken för fusk genom otillåten spridning av proven och de orättvisor detta för med sig. För att minimera risken för spridning har Skolverket fattat beslut om att elever som går ett introduktionsprogram inte får tillgång till nationella prov på grundskolenivå digitalt under de första åren vid införandet av digitala nationella prov (dnr 2024:538). Ett motsatt beslut hade inneburit att alla nationella prov i årskurs 9 skulle bli tillgängliga för samtliga gymnasieverksamheter som erbjuder introduktionsprogram. Detta hade ökat risken för otillåten spridning av proven.

Alla elever som går ett introduktionsprogram får genomföra nationella prov, men det är skolorna själva som bestämmer hur de vill göra. Skolor kommer att kunna använda äldre sekretessbelagda nationella prov i pappersformat när de nationella proven blir digitala. Naturligtvis kommer dessa prov inte att vara för gamla utan vara anpassade till läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22). Skolor kan även välja att använda gamla prov som är äldre än Lgr 22 om de bedömer att innehållet i stort överensstämmer med nuvarande kursplaners innehåll. Detta innebär att nationella prov alltså kan användas för att bedöma elevers kunskaper likvärdigt och på ett rättssäkert sätt.

Anf. 31 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Lotta Edholm har de senaste åren debatterat stora systemfrågor som hur betygssystemet ska se ut och hur resursfördelningsmodeller ska fungera. I ljuset av det kan detta verka som en liten detalj. Men det är en ack så viktig detalj, för det säger något om hur vi ser på betyg och bedömning.

Låt mig börja från början. I det svenska systemet har vi de nationella proven – även om standardiserade testers effekt på kunskapsresultaten är omtvistad – för att stärka likvärdighet och rättvisa i bedömning och betygsättning. Förutom att de såklart också ger en återkoppling till eleven om hur den ligger till och hur det går i skolan är det detta som är det primära syftet.

I årskurs 9 skriver man nationella ämnesprov i minst fem ämnen. Om man skulle misslyckas på dem så mycket att man blir underkänd – antingen genom att man blir underkänd i matte, svenska eller engelska eller att man blir underkänd i för många andra ämnen – blir man inte behörig till ett nationellt program på gymnasieskolan. Då hamnar man på introduktionsprogrammet och får så att säga läsa upp sin grundskolekompetens.

*Svar på
interpellationer*

Därför är användandet av de nationella proven för årskurs 9 också på introduktionsprogrammen det enda adekvata för att säkerställa att bedömningen och betygsättningen blir så rättvis som möjligt även för de elever som gått den vägen in på gymnasiet.

Fram till nu har skolor som ger introduktionsprogram och vill använda de nationella proven kunnat göra det på exakt samma villkor som grundskolan. Men i och med digitaliseringen av de nationella proven riskerar regeringen nu att slänga ut det barnet med badvattnet. Intresset av en rättvis bedömning är ju lika stort på introduktionsprogrammet som i årskurs 9.

Lotta Edholm svarar, i strid med vad Skolverket har sagt till lärare som jag varit i kontakt med, att det kommer att bli möjligt att använda gamla, analoga prov på introduktionsprogrammet. Men det finns ett par problem med det. Det ena är att jag inte ser varför sekretessrisken skulle vara större för att proven blir digitala. Detta har ju fram till nu tillämpats på ett sådant sätt att proven har varit tillgängliga för alla skolor som har introduktionsprogram. Varför skulle sekretessrisken bli större för att man tillämpar det på samma sätt fast med digitala prov? Det förstår jag faktiskt inte.

Det andra handlar om att en elev som går ut årskurs 9 nu på våren och hamnar på introduktionsprogrammet ska skriva ett gammalt prov som ska spegla kunskapskraven i Lgr 22, som har använts i bara två år. I år är det alltså andra gången man ger prov med utgångspunkt i den versionen av läroplanen. Elever på introduktionsprogrammet kommer alltså nästa vår att löpa en 50-procentig risk att få skriva om samma prov som de har skrivit i år.

Dessa delar finns med i min interpellation, men Lotta Edholm berör dem inte med ett ord i sitt svar, så jag skulle vilja be henne att kommentera detta.

Anf. 32 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag delar helt Linus Skölds syn på hur viktiga de nationella proven är, inte minst för betygsbedömningen men också för att elever ska veta ungefär hur de ligger till. Men vi vet att det förekommer fusk även när det gäller nationella prov, och vi har haft problem med att de har spridits så att eleverna har kunnat se dem i förväg. Dessutom har det varit en olikvärdig bedömning av de nationella proven.

Därför har nu regeringen och även den förra regeringen beslutat att de nationella proven ska digitaliseras. Det kommer att ske under ett antal år, och så småningom kommer vi också att få central rättning av proven. För att en central rättning ska vara möjlig krävs också en digitalisering. När allt detta är på plats – det är komplext, ska jag säga – kommer vi också att få ett system som är mer rättvist och likvärdigt än i dag.

När det gäller detta med sekretessen säger Skolverket att det kommer att gälla de första åren; sedan kommer man förmodligen att kunna komma till rätta med det. Men när man sjösätter allt detta kommer man säkert att stöta på problem, och så kommer man att kunna lösa dem. Tanken är att det så småningom ska bli precis som det är i dag, alltså att man även på introduktionsprogrammen ska kunna använda de digitala prov som gäller för det aktuella året, men man vågar inte säga att det kan bli på det sättet redan nu. Därför säger Skolverket att man kan använda gamla, sekretessbelagda prov.

För att undvika det problem som Linus Sköld tar upp, alltså att man kanske använder de allra senaste nationella proven som inte är digitaliserade, säger Skolverket att man också kan använda prov som har använts innan den nya läroplanen trädde i kraft, om man anser att de fortfarande är relevanta. Jag tycker nog att Skolverket har gjort det som krävs i den här frågan, även om jag inser det problem som Linus Sköld tar upp.

Om nu Skolverket säger att man kommer att få ett sekretessproblem om man lägger ut detta till alla skolor som har introduktionsprogrammet är det klart att jag som minister inte kan säga att Skolverket har fel. Det är inte min sak att överpröva detta eller att säga att det inte finns några sekretessproblem. Det skulle helt övergå min förmåga att göra en sådan överprövning. Jag litar fullt på att Skolverket gör en rimlig bedömning i detta men att det också är fullt möjligt för elever på introduktionsprogrammen att göra de nationella proven, dock inte de digitala för det aktuella året.

Anf. 33 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Tack, Lotta Edholm, för svaret! Det är särskilt glädjande att höra att Lotta Edholm inser sin begränsning när det gäller att överpröva de sekretessbedömningar som Skolverket gör. Det gör i sanning jag också. Men det är inte detta som interpellationen handlar om egentligen.

Detta handlar om den politiska strävan som ändå måste finnas. Om Lotta Edholm tycker att de nationella proven är en faktor som gör betyg och bedömning mer rättvisa borde hon som en konsekvens av detta tycka att betygen ska vara rättvisa på samma sätt även för elever som går på introduktionsprogrammet och vidta åtgärder för att uppnå det. Som hon svarar här i kammaren i dag uppfattar jag att hon visst håller med om att betygen blir mer rättvisa av de nationella proven men att man kan lämna detta lite vind för våg på introduktionsprogrammet. Det är ett ställningstagande som jag inte är riktigt nöjd med.

Jag tycker att det hade varit bra om vi kunde införa en åtgärd som utgör en garanti för att det ska vara samma typ av rättvisa även om man får läsa vidare på grundskolans kunskapsmål ytterligare ett år eller två innan man kan ta sig in på gymnasiet.

Det intresse som provsekretessen ska skydda är just den likvärdiga bedömningen. Läckta prov eller den typ av fusk som Lotta Edholm talar om är ett sätt att korrumpiera likvärdigheten i bedömningen. Syftet med sekretessen är alltså att upprätthålla likvärdigheten.

Nu använder Lotta Edholm sekretessen för att försvara en olikvärdighet på ett ologiskt sätt, alltså olikvärdigheten mellan dem som går raka vägen från grundskolan till ett nationellt gymnasieprogram och dem som går vägen via ett introduktionsprogram.

Lotta Edholm säger att Skolverket har sagt att det bara är under de första åren som det ska vara på detta sätt. Men det är ju under de första åren som problemet att elever riskerar att få skriva omprov kommer att vara som störst. Men om fem eller tio år, när det finns massvis med gamla prov med utgångspunkt i den nu gällande läroplanen, kommer problemet inte längre att vara så stort som när läroplanen bara har hunnit gälla några enstaka år.

Sedan förstår jag av svaret att lärare som tycker att äldre prov är relevanta kan välja att använda dem, men det borgar inte för en särskilt hög grad av likvärdighet. Det finns liksom en inkonsekvens i Lotta Edholms resonemang. Hon använder sekretessargumentet för att försvara en olikvärdig konstruktion. Jag tycker att det är lite grann att bagatellisera risken för att man genomför proven och får sina betyg på olikvärdiga villkor beroende på om man får dem i grundskolan eller på introduktionsprogrammet.

Anf. 34 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Hela idén med att digitalisera de nationella proven och så småningom få en central rättning är att öka likvärdigheten. Detta kopplat till betygssystemen kommer att vara väldigt viktigt.

Sedan tillkommer problemet att man på introduktionsprogrammen de första åren inte kommer att kunna använda de digitala nationella prov som då gäller, samtidigt, så att säga. Däremot kommer man att kunna använda tidigare prov.

Det är klart att det inte är helt perfekt – jag är fullt medveten om det. Men det är otroligt komplicerat bara att sjösätta detta system. Och när de som nu arbetar hårt med att försöka tidigarelägga detta ett år – vi jobbar för att det ska ske – säger att det är en läckagerisk tycker jag att vi som politiker i denna kammare faktiskt måste ta det på ett visst allvar. Jag känner mig ändå lugn och trygg med att man kan använda gamla prov. Läraren kan också göra en bedömning av om delar i prov som är från tidigare än Lgr 22 kan användas.

Det är inte perfekt – jag är den första att erkänna det. Men det är det system som vi nu har. Jag kommer inte att medverka till att hela sekretessfrågan lämnas vind för våg, för att använda Linus Skölds egna ord.

Anf. 35 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Inledningsvis i mitt avslutningsanförande vill jag understryka att Socialdemokraterna tycker att det är positivt att de nationella proven digitaliseras. Vi är också för en central rättning av de nationella proven. Det stärker likvärdigheten, och detta har varit vår strävan även vid regeringsmakten, som Lotta Edholm påpekade.

Jag förstår att det är en komplex sak att digitalisera de nationella proven. Det är mycket svårare att göra än att säga, så att säga. Det har gjort att det har varit en långdragen process. Vi satte igång denna process för många år sedan. Det har varit en långdragen process att få detta på plats – både rättsligt och tekniskt. Jag har alltså den största respekt för att det är komplext, men det betyder inte att man kan avhända sig ansvaret för att försöka åtgärda inkonsekvenser eller det som potentiellt kan bli orättvisor i detta system, tvärtom.

Om Lotta Edholm tycker att de nationella proven är en faktor som gör betyg och bedömningar mer rättvisa borde hon nu kliva fram och säga: Här behöver vi vidta åtgärder för att betygen ska bli rättvisa även för elever som går på introduktionsprogrammet.

Anf. 36 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag tycker att det är otroligt viktigt att de nationella proven är rättvisande. Detta kommer att öka när de digitaliseras och när vi får till stånd en central rättning. Jag tror att det kommer att betyda väldigt mycket i svensk skola att det blir på det sättet.

Sedan har vi det problem som Linus Sköld lyfter upp. Jag förstår verkligen att det är ett problem, men man kan inte bara vifta bort problemet och säga: Vi gör de här proven tillgängliga för alla på introduktionsprogrammen – rakt av. Vi lyssnar inte på dem som varje dag arbetar hårt för att få detta sjösat, utan vi tänker lite utanför boxen och hittar på att detta går.

Så tänker inte jag agera. Ett problem som vi har i dag är att de nationella proven faktiskt ibland läcker ut.

Hela idén bakom detta är att vi ska få nationella prov som är likvärdiga och att eleverna ska kunna lita på att de rättas på samma sätt. Då vore det, tycker jag, ansvarslöst att säga: Vi struntar i att Skolverket säger så här om sekretessen. Vi låter det gå bara.

Då tror jag att vi skulle förlora en del av idén med att digitalisera och så småningom ha en central rättning.

Detta är viktigt. Jag tar problemen på stort allvar. Men det är ändå så att man kommer att kunna använda sig av gamla prov om man vill sätta likvärdiga betyg.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:737 om avtal mellan svenska och iranska universitet

Anf. 37 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Alireza Akhondi har frågat mig om jag har vidtagit, eller planerar att vidta, åtgärder för att skydda svenska säkerhetsintressen med tanke på de potentiella risker som de strategiska avtalen mellan svenska och iranska universitet medför samt om jag avser att samla rektorer för landets högskolor och universitet och arbeta med frågan systematiskt och formellt. Han har även frågat mig om jag avser att verka för att svenska högskolor och universitet omedelbart ska avsluta sina avtal med sina iranska motsvarigheter samt om jag avser att ta upp frågan med mina europeiska kollegor och arbeta för en enhetlig ståndpunkt inom Europeiska unionen i detta avseende.

Jag vill inledningsvis konstatera att regeringen ser med stort allvar på situationen för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Iran. Europeiska unionen har även under många år agerat kraftfullt mot Iran, bland annat med sanktionsåtgärder mot Islamiska revolutionsgardet (IRGC) i dess helhet och mot individer och enheter inom samma garde. Regeringen kommer att fortsätta att arbeta för ett starkt internationellt tryck mot den iranska regimen. Som utrikesministern framförde i denna kammare den 26 april har regeringen också verkat för enighet inom EU för att terrorlista IRGC.

Prot. 2023/24:113

14 maj

Svar på
interpellationer

Internationella samarbeten är viktiga för svensk forskning och konkurrenskraft och är något som vi ska främja. Den svenska hållningen har sedan länge varit att det går att vara kritisk till hur en stat agerar och samtidigt se värdet av internationella samarbeten inom forskning och utbildning. Denna inställning delar vi med andra likasinnade länder. Internationella samarbeten främjar inte bara kunskapen i sig utan också demokratiutvecklingen globalt.

Fru talman! Statliga universitet och högskolor i Sverige har en hög grad av självbestämmande, och det är deras ansvar att avgöra vilka internationella samarbetsprojekt inom utbildning och forskning som de bör ingå. Det är därför lärosätena som ansvarar för att göra nödvändiga bedömningar av vilka samarbeten som är lämpliga utifrån bland annat säkerhetsaspekter. I sin senaste årsrapport klassar Säkerhetspolisen Iran som ett av de största säkerhetshoten mot Sverige. Detta tydliggör vikten av att alla avtal som ingås med lärosäten i Iran nog måste ta hänsyn till vilka risker som samarbetet i fråga kan innebära.

Jag instämmer i det som riksdagsledamoten framför i sin interpellation om att vi behöver vara vaksamma på de risker som internationella samarbeten innebär. Skyddet av nationella intressen, kunskap och teknik är en prioriterad fråga för regeringen. Det är mycket viktigt att det finns en medvetenhet bland forskare och lärosäten om riskerna med samarbeten med lärosäten i vissa länder samt att de har förutsättningar för att kunna hantera dessa.

Regeringen har tagit initiativ till flera åtgärder inom detta område. Vi har bland annat beslutat om att kompetens i säkerhetsfrågor ska beaktas vid nominering av de ledamöter som utses av regeringen till lärosätenas styrelser samt gett tre myndigheter i uppdrag att ta fram nationella vägledande riktlinjer och stöd för ansvarsfull internationalisering inom högre utbildning och forskning.

Undertecknad och statssekreterare Maria Nilsson har under det senaste året träffat samtliga rektorer för att bland annat diskutera frågor kopplade till säkerhet och de åtgärder som regeringen har vidtagit. Säkerhetsfrågor tas även upp med samtliga lärosäten under de årliga dialoger som pågår nu under våren.

Arbetet med att skydda svenska intressen och att stärka forskningens säkerhet är mycket angeläget, och det är viktigt att lärosätena fortsätter att arbeta aktivt med säkerhetsfrågor kopplade till internationella samarbeten. Regeringen har tagit viktiga steg för att stödja lärosätena i detta arbete. Vi följer frågan noga och är beredda att överväga ytterligare åtgärder.

Anf. 38 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret, som jag ärligt talat inte känner mig nöjd med. Den här frågan handlar inte om mig som enskild ledamot eller om mitt parti utan i allt väsentligt om Sveriges säkerhetsintressen, och dem är vi satta att värna i alla avseenden.

Vi vet att det finns länder som på olika sätt är extremt aktiva på svensk mark. Säpo pekar ut Ryssland, Kina och Iran. Jag fick nyligen tag på dokument som visar att när svenska universitet har skrivit avtal med sina iranska motparter har de iranska motparterna i andra ledet skrivit ett avtal med revolutionsgardet, ett avtal som säger att allting som de iranska universiteteten får ta del av får också revolutionsgardet. Då handlar det inte

längre om internationalisering eller kunskapsutbyte, utan då handlar det om att stötta en terroristorganisation, och det kan vi inte göra mitt på ljusa dagen. Det går absolut inte, Mats Persson. När det tillkommer nya fakta i ärendet måste man också våga gå utanför boxen och agera.

Senast i morse fick jag tag på ytterligare dokument om fler alarmerande saker som ett svenskt universitet har ägnat sig åt. Det sägs att regeringen har varit väldigt aktiv, och jag förstår att regeringen har mycket att göra, så det handlar inte om något slags blame game. Men någonstans måste man också våga ta tag i saker. Kompetenshöjning i all ära, men vad finns det mer i verktygslådan? En regering borde kunna ha lite fler saker än det som regeringen nu framför i interpellationssvaret.

Det gäller inte bara Iran, utan det måste rimligtvis gälla också Ryssland och Kina. Nu vet jag inte om det finns motsvarande avtal i andra ledet där, men det utgår jag ifrån. I fallet Iran finns det i alla fall ett tydligt avtal, och det är det som gör situationen extra alarmerande. Jag hoppas därför att Mats Persson tar den här frågan på allvar.

I nästa anförande vill jag höra vad han och regeringen gör rent konkret, för helt ärligt är jag inte nöjd med det här svaret. Det står också felaktigt att EU under många år har agerat kraftfullt mot Iran. Det stämmer ju inte. I november 2022 fanns det elva personer på sanktionslistan. Nu finns över 300 personer och 40–50 enheter på sanktionslistorna. Regeringar av olika kulörer har uppenbarligen inte agerat särskilt kraftfullt mot den islamiska regimen.

När det kommer till terrorlistningen av det fruktansvärda gardet gäller det att agera lite mer kraftfullt. Signalerna från Bryssel har inte varit särskilt uppmuntrande när det gäller Tobias Billströms agerande.

Anf. 39 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Tack, Alireza Akhondi, för engagemanget och frågan! Jag är mycket imponerad över ledamotens engagemang i frågan. När det gäller den rapport som presenterades nyligen och som pekar på allvarliga uppgifter kring samarbeten där svenska lärosäten är en aktör förutsätter jag att lärosätenas ledningar tar detta på allra största allvar och agerar utifrån den information som har kommit fram och går till botten med giltigheten i uppgifterna.

Regeringen har löpande dialog med våra lärosäten, och säkerhetsfrågorna är ständigt högt upp på agendan. Från dag ett när regeringen tillsattes har vi satt ökat fokus på den här typen av frågor och vidtagit en rad olika åtgärder som handlar om att höja kompetensen.

Precis som ledamoten säger är inte säkerhetsfrågor specifikt ett problem på våra lärosäten, utan det är ett specifikt problem i hela samhället. Min bedömning är ändå att akademien är en arena som kanske har varit något mer naiv i den här typen av frågor än andra arenor i samhället, eftersom det finns en tradition av öppenhet och internationella samarbeten och att forskningen står fri från politiken etcetera. Det är en viktig paroll, men man måste också ha ett säkerhetspolitiskt tänk när man agerar, inte minst när det handlar om Kina, Iran och Ryssland.

Ledamoten har på ett förtjänstfullt sätt framfört de problem som finns. Regeringen har en pågående dialog med lärosätena, och jag förutsätter att man agerar på den nya information som har kommit fram. Vi har vidtagit en rad olika åtgärder, och jag skulle säga att den viktigaste kommer att

vara de riktlinjer som myndigheterna nu kommer att ta fram. För den enskilda forskaren kommer dessa riktlinjer att innebära att det finns ett regelverk och en mall för hur man hanterar internationella samarbeten så att man kan ha en ökad medvetenhet kring den här typen av frågor. Jag tror att det kommer att vara en mycket, mycket effektiv åtgärd för att få bukt med problemet.

Allra sist vill undertecknad säga att det här arbetet är man aldrig färdig med. Dessa aktörerna är farliga och ett hot mot Sverige, och vi måste ständigt flytta fram våra positioner för att kunna möta främmande makts intressen i Sverige.

Anf. 40 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Tack, statsrådet Mats Persson, för kompletteringarna!

Jag kan ta ett par förtydligande exempel. Cambridge hade ett avtal med sin iranska motsvarighet. Vad som hände och vad det samarbetet gav var att man hjälpte revolutionsgardet att utveckla räckvidden på drönare – samma drönare som nu används av ryssarna i Ukraina. Då förstår statsrådet hur komplext det här blir i nästa led.

Kunskap är det värdefullaste vi har. Som liberal förstår jag det här med den akademiska friheten. Men vi har i Sverige varit invaggade i ett slags falsk trygghet under 200 år, och det är klart att det sätter djupa spår. Den ångbåten flyttar man inte över en natt. Det har jag all respekt för, men trots dessa svårigheter kan man ändå förvänta sig lite mer av regeringen just när det kommer till en aktör som vi vet är extra farlig.

Säpo pekade för första gången i klartext ut IRGC som ansvarigt för mordplaner på svenska judar på svensk mark. Det var ju inte särskilt länge sedan Säpo plockade två av dessa terrorister på svensk mark. De planerade att utföra terrordåd utomlands.

Detta är en aktör som är farlig på riktigt och som utgör ett allvarligt hot mot våra intressen, och inte bara här hemma. Vi ser ju vad som händer i Röda havet, för övrigt med den teknik man fick från Cambridge. Vi ser också vad som händer i Mellanöstern som helhet. Konsekvenserna av detta kan bli förödande.

Efter det event vi hade i Förstakammarsalen har jag fått kontakt med iranska forskare som nu befinner sig på svensk mark och som på något sätt menar att den bild jag förmedlar är direkt felaktig. I något enskilt fall kan det absolut vara så. De berättar också om diskriminering på andra plan. Men man kan inte blanda äpplen och päron. Givet omvärldsläget och det nya säkerhetspolitiska läge som råder i Europa gäller det nu för oss att se till att vi klarar av att både jobba med internationalisering – jag köper att detta i förlängningen leder till en bättre värld – och säkerställa att vi inte skjuter oss själva i foten under denna resa.

Anf. 41 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag delar helt ledamotens bedömning. När det gäller balansen mellan å ena sidan fri vetenskap, öppna gränser och internationella samarbeten och å andra sidan säkerhetspolitisk kompetens och säkerhetspolitiskt tänkande har vågskålen varit obalanserad. Medvetenheten har varit för liten om de risker som är förknippade med olika typer av samarbeten generellt, och specifikt när det gäller vissa länder. Det är framför allt tre länder vi pratar om, enligt Säkerhetspolisen och andra myndigheter.

Jag håller alltså helt med om detta. Det är därför regeringen nu vidtar ett antal åtgärder. De är väldigt långtgående. Den reaktion jag som ansvarig minister normalt får är inte att vi tar i för lite utan att vi tar i för mycket och att vi går för långt när det gäller det som kallas inskränkningar av den akademiska friheten. Jag delar inte den uppfattningen, utan jag delar ledamotens uppfattning att vi behöver göra mer.

Vi har på mycket kort tid tagit stora steg i rätt riktning. Det betyder inte att vi är färdiga – långt därifrån. Vi behöver hela tiden vässa våra verktyg.

Fru talman! En reflektion jag gör är att Sverige ligger långt efter andra länder. Om man jämför med Nederländerna och Storbritannien, som är länder som är ganska lika Sverige till sin kultur och struktur och inte minst när det gäller universitetssystemet, ligger Sverige mycket längre bak. Detta tar regeringen på mycket stort allvar. Därför vidtar vi nu ett antal åtgärder, och vi är också beredda att göra mer.

Anf. 42 ALIREZA AKHONDI (C):

Herr talman! Jag är rätt övertygad om att det finns ett stort engagemang från Mats Persson i denna fråga. Detta är ju en väldigt viktig fråga som ligger bortom partipolitiken.

Jag undrar dock om statsrådet i sitt slutanförande kan svara på om man tar fram något slags kontrollplan som gör att man kan kontrollera hur långt universiteten har kommit till exempel när det är dags för regleringsbrevet i oktober eller november och se om det behöver göras modifieringar där. Kan statsrådet ge någon sorts försäkran om att denna fråga är väl omhändertagen, så att åtminstone jag som ledamot kan sova gott om nätterna?

Detta är faktiskt en fråga som är bekymmersam på många plan. Det gäller för övrigt också handel med den islamiska republiken överlag. Jag har lyft upp de problematiska aspekterna när det gäller dessa delar, men det har inte med denna interpellationsdebatt att göra.

Jag tackar statsrådet för debatten.

Anf. 43 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag tackar Alireza Akhondi för en mycket viktig debatt.

Vi har vidtagit ett antal åtgärder och är beredda att göra mer. Vi följer denna fråga väldigt noga. Jag tar de nya uppgifter med koppling till Iran som har framkommit den senaste tiden på allra största allvar, och jag förutsätter att lärosätena nu går till botten med de uppgifter som finns och agerar om det visar sig att de stämmer. Jag har ingen anledning att inte tro det.

Vi har en löpande dialog med lärosätena, inte minst när det gäller säkerhetspolitik och denna typ av frågor. Vi är beredda att vidta ytterligare åtgärder om det skulle krävas. Vi är beredda att göra det som krävs för att Sverige ska ha tillräcklig beredskap för att kunna stå emot främmande makt som inte vill någonting hellre än att förgöra Sverige. Vi är beredda att göra allt som står i vår makt för att hindra det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:540 om förväntningar på minskade utsläpp av växthusgaser

Anf. 44 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Elin Söderberg har frågat mig om jag, till följd av att regeringen välkomnar alla fossilfria kraftslag, har tagit initiativ till en analys av hur mycket utsläppen av växthusgaser väntas minska, och från vilket år, samt om jag i så fall kan redogöra för resultatet av analysen.

Regeringen presenterade i december sin klimathandlingsplan. Handlingsplanen syftar till att nå det nationella klimatmålet för 2045. I klimathandlingsplanen presenterar regeringen statistik över de historiska utsläppen och ett scenario som visar hur Sverige ska kunna nå hela vägen till nettonollutsläpp senast år 2045.

En strategi för att nå hela vägen till nettonollutsläpp skiljer sig från en strategi vars primära syfte är att minska utsläppen i närtid. Regeringen presenterar därför åtgärder på en rad områden som ger förutsättningar för hela samhället, inklusive företag och hushåll, att fatta de beslut som behövs för att Sverige ska nå nettonollutsläpp senast år 2045 samtidigt som både hushållens ekonomi och företagens konkurrenskraft stärks.

Elektrifiering och en massivt ökad användning av klimatneutral el är en förutsättning för omställning i Sverige och i många andra länder. För oss i Sverige är utbyggd kärnkraft den enskilt viktigaste åtgärden för att vi ska kunna minska våra utsläpp nationellt genom elektrifiering av transport- och industrisektorn.

Omställningen till nettonollutsläpp år 2045 förutsätter hundratusentals beslut av företag och människor hela vägen in på 2040-talet. Ingen regering kan med trovärdighet två decennier i förväg säga exakt när investeringar och tekniksprång kommer att äga rum. Regeringens uppgift är att skapa förutsättningar för klimatomställningen. Den klimatpolitiska handlingsplan som vi har presenterat gör just detta.

Anf. 45 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Den 20 februari frågade jag klimat- och miljöministern om hon tagit initiativ till en analys av klimatpåverkan till följd av att regeringen nu välkomnar alla fossilfria kraftslag. Bakgrunden var att klimat- och miljöministern påstått att regeringens handlingsplan ger förutsättningar att nå nettonollmålet 2045, allra främst därför att man välkomnar ny kärnkraft. Detta skrevs i en raljant tweet som svar på DN:s granskning av den gravt missvisande grafen i regeringens klimathandlingsplan.

Enligt reglerna skulle klimat- och miljöministern besvarat min fråga senast den 12 mars, och nu kommer klimat- och miljöministern över två månader försenad tomhänt till talarstolen. Regeringen har ingen plan för att nå klimatmålen. Att hänvisa till regeringens klimathandlingsplan ger inga som helst belägg för att det skulle vara någon klimatnytta med ny kärnkraft, och att regeringen fortsätter att uttrycka sig vilseledande rörande klimatpolitiken är ytterst allvarligt.

Herr talman! Regeringens klimathandlingsplan har mötts av stark kritik från flera instanser. Klimatpolitiska rådet skriver att regeringen ger en missvisande bild av handlingsplanens förväntade bidrag till att målet uppnås och att påståendet att handlingsplanen leder hela vägen till nettonoll brister i saklighet. Naturvårdsverket skriver i sin senaste rapport att målet

till 2045 inte nås med beslutade styrmedel och att gapet till målet är omkring 22 miljoner ton. Finanspolitiska rådet skriver att det behövs en sammanhållen och begriplig strategi för att individer och företag ska kunna fatta rätt investeringsbeslut i rätt tid och därigenom ställa om på ett kostnadseffektivt sätt och att regeringens klimathandlingsplan inte ger tydlig och konkret information om hur klimatmålen ska nås utan vilar på förhoppningar att framtida åtgärder ska leda till att målen uppnås. Energimyndigheten bedömer att det inte är möjligt att nå Sveriges mål om förnybar energi inom ramen för Fit for 55 givet regeringens minskning av reduktionsplikten och att om EU-målen skulle förlängas till efter 2030 riskerar den aviserade utbyggnaden av kärnkraft att innebära att andelen förnybart inte ökar i tillräcklig omfattning eller till och med minskar.

Herr talman! Sedan 2018, då KD lämnade energiöverenskommelsen i direktsänd tv i brist på klimatpolitik, har Tidöpartierna använt kärnkraften som ett fikonlöv för att dölja att de inte har någon klimatpolitik. Regeringspartierna har ägnat minst sex år åt att opinionsbilda för ny kärnkraft med hänvisning till klimatet i stället för att utveckla sin klimatpolitik. I dag kan klimat- och miljöministern på en rak fråga inte presentera ett enda belägg för att ny kärnkraft skulle ge någon klimatnytta. Efter minst sex års opinionsbildande, nästan två år i regeringsställning och två månader försenad till kammaren kommer klimat- och miljöministern fullständigt tomhänt. Varför har regeringen inte analyserat effekterna på klimatomställningen innan man har gått vidare med satsningar på ny kärnkraft?

Anf. 46 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag häpnar ärligt talat över att man använder orden ”ingen klimatnytta” och refererar till kärnkraften. Jag undrar om Miljöpartiets klimatpolitiska talesperson har träffat de företag som står mitt i omställningen och som vill fasa ut det fossila ur sina verksamheter, ur hur de producerar produkter och ur hur de säljer tjänster världen över. Varje gång jag träffar företag, vilket oftast är någon gång om dagen, är det första de nämner elen eftersom elen är deras största bekymmer när det gäller om de ska lyckas med sin klimatomställning.

Det är helt uteslutet att inte diskutera el när man diskuterar klimatfrågan, men jag förstår att det är frustrerande för Miljöpartiet, som så länge har velat hålla isär dessa frågor och menar att energi är energi och att klimatpolitik är något annat och handlar om elcyklar, vad man äter, trängselskatter och annat som Miljöpartiet ser som sin klimatpolitik. Men den logiken brister kraftigt, för runt om i Europa ser vi att allt fler klimatministrar och energiministrar knyter samman dessa frågor. På FN:s klimattoppmöten är energifrågan om förnybart eller kärnkraft en stor del av diskussionen, för i många länder pratar man om hur man ska få sitt energisystem och sitt kraftsystem att gå från fossilt till fossilfritt och få bort kol, olja och gas.

Att Miljöpartiets klimatpolitiska talesperson står här i kammaren och säger att det inte finns någon klimatnytta med kärnkraften är för mig som sagt helt häpnadsväckande. I Sverige har vi ett snudd på rent energisystem tack vare att oljan blev väldigt dyr på 70-talet och att man då byggde kärnkraft – en kärnkraft som alla nu bara utgår från ska finnas där och rulla på i all framtid. Men så är det inte, utan vi behöver tänka ett steg längre. Det gör regeringen. Vi vet att fundamentet för Sveriges låga utsläpp är vårt

starka, rena elsystem, och det måste försvaras. Här är elektrifiering för att få bort det fossila en grundprincip och enligt oss svaret på klimatutmaningen.

Det är helt okej om Miljöpartiet inte delar regeringens bild och om ledamotens parti vill fortsätta att prata om hur man ska reglera transporter och bygga städer samt fokusera på transporteffektivitet, trängselskatter, miljözoner och omställning av livsmedelsproduktion och konsumtion. Det är helt okej att Miljöpartiet har detta fokus, men att påstå att kärnkraftsfrågan skulle vara ett fikonlöv för att inte prata om klimatet är helt upp och ned. Jag blir verkligen förvånad.

Samtidigt är detta talande, herr talman, för jag förstår inte riktigt vad Miljöpartiet tycker om kärnkraften. Å ena sidan har språkröret Daniel Helldén uttalat sig mycket kritiskt och sagt att Miljöpartiet inte kan ingå i en regering som vill bygga ny kärnkraft, å andra sidan har det nya språkröret Amanda Lind sagt att Miljöpartiet visst kan göra det. Jag förstår att detta är en tuff fråga för Miljöpartiet och att det är en stor utmaning för er att nå samma energipolitiska mognad som mitt parti Liberalerna har.

När man påstår att det inte finns någon klimatnytta med kärnkraft har man banne mig inte pratat med alla de svenska företag som står mitt i omställningen och som har en enda stor önskan till oss: mer ren el.

Anf. 47 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari har inte presenterat några argument som stöder regeringens ensidiga fokus på ny kärnkraft ur klimatsynpunkt. Jag noterar också att jag inte får något svar på varför man inte har analyserat effekterna på klimatomställningen innan man har gått vidare med ny kärnkraft.

Precis som klimat- och miljöministern nämner är mer el otroligt viktigt för klimatomställningen, och Miljöpartiet har skarp politik för mer el i när-tid.

Regeringen har alltså inte gjort någon analys och kan inte säga något om när ny kärnkraft kan tänkas komma på plats och till vilken kostnad eller om den skulle ha klimatnytta. Att regeringsföreträdare fortsätter att argumentera för ny kärnkraft med hänvisning till klimatomställningen är ytterligare ett exempel på ansvarslöst och vilseledande agerande från den nuvarande regeringen. Det finns nämligen gott om analyser som tvärtemot regeringens påståenden visar att ett elsystem med ny kärnkraft leder till ökade utsläpp av växthusgaser på grund av försenad omställning.

I december 2023 skrev två docenter i nationalekonomi i Svenska Dagbladet att regeringens satsning på kärnkraft höjer elpriset och ökar risken för elbrist innan 2035 och att det statliga stödet kan bli mycket dyrt för skattebetalare och elkonsumenter eftersom det kan röra sig om hundratals miljarder kronor redan för två kärnkraftsreaktorer. Då låga elpriser och tillgång till el är avgörande för inte minst industrins klimatomställning innebär en sådan utveckling stora risker för klimatomställningen.

I en rapport från Chalmers 2023 som jämför ett framtida elsystem med och utan kärnkraft står att läsa att om ett alltför ensidigt fokus läggs på att underlätta för just kärnkraft riskerar elektrifieringen att senareläggas och att om marknadens aktörer måste vänta på att kostnaderna för kärnkraft ska bli mer förutsägbara riskerar investeringar i vindkraft, där det nu finns ett stort investeringsintresse, att utebli.

Att elektrifieringen senareläggs är relevant ur klimatsynpunkt i och med att det innebär att de samlade utsläppen av växthusgaser blir större över tid än med en politik som leder till snabbare elektrifiering.

Herr talman! Frågan uppstår: Vilket problem är det regeringen försöker lösa? För mig och Miljöpartiet är klimatkrisen det problem vi försöker lösa. Det framstår som att det problem regeringen försöker lösa är hur de ska bygga ny kärnkraft, oavsett vad det innebär för klimatomställningen.

Jag upprepar min fråga: Varför hade regeringen inte analyserat effekterna på klimatomställningen innan man gick vidare med en omläggning av energipolitiken som premierar ny kärnkraft?

Anf. 48 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Något som ändå värmer mitt hjärta när vi har den här diskussionen är att det blir så ofantligt tydligt för svenska väljare. Vi har ett ödesdigert EU-val på gång där klimatet är högt upp på agendan, och Miljöpartiet står här och menar att det skulle vara dåligt för klimatet att bygga ny kärnkraft. De lutar sig mot de forskare som lyfter den aspekten. De menar att det förnybara på egen hand ska kunna leva upp till detta med något slags grön baskraftsplan som har presenterats där vi ska ha ofantligt stora batterier som på något sätt ska leva upp till samma kapacitet som baskraften i kärnkraften kan erbjuda.

Säg att vi skulle bli av med den kärnkraft vi har nu och som står för cirka 40 procent av vårt rena elsystem. Då menar alltså Miljöpartiet att vi utöver de 20 procent av förnybart som vi har nu med den kapacitet som vindkraften bidrar med i elsystemet ska ha 40 procent mer av förnybart och att vattenkraften ska vara den enda balanserande baskraften i vårt elsystem. Jag vet inte om man inte förstår fysikens lagar eller varifrån den här logiken om hur elsystemet ska fungera kommer.

Det är skillnad på förnybara kraftslag och baskraft. Vi är så tacksamma att vi har vattenkraften i Sverige, men den räcker inte om vi ska ha så mycket el som vi behöver för klimatomställningen. Den här logiken går helt enkelt inte ihop.

Jag måste också nämna att Elin Söderberg felciterar mig, herr talman, när hon refererar till min tweet. Hon påstår att jag bara har pekat på den nya kärnkraften. Om Elin Söderberg hade läst noga hade hon noterat att vi välkomnar alla fossilfria kraftslag, inte bara kärnkraften.

Detta är ytterst viktigt för mig. Detta var helt avgörande för att jag skulle kunna sitta i den här regeringen. När jag kandiderade till riksdagen gick jag till val på parollen att vi behöver både vindkraft och kärnkraft för att klara av klimatomställningen.

Detta har exempelvis vi liberaler förstått, men det har inte Miljöpartiet. Man kan inte välja en favorit och tro att vindkraften löser alla problem ensamt. Olika kraftslag fyller olika funktioner i vårt rena, starka elsystem som gör att företag vill etablera sig i Sverige. Att den gröna omställningen sker i Sverige är mycket tack vare vårt rena elsystem.

Om man inte förstår att man behöver slå vakt om, värna och ta hand om det systemet och se till att det är i balans, vilket det bara är när det finns både baskraft och förnybara kraftslag, blir det väldigt tydligt för de svenska väljarna vilken klimatpolitisk verklighet man får med Miljöpartiet. Det är väldigt fint strössel, men ingen glass. Att elsystemet fungerar är liksom grunden i det hela.

Jag förstår att man vill fokusera på annat och att man menar att detta inte är klimatpolitik, men det är klimatpolitik. Det är i yttersta utsträckning klimatpolitik. När jag sitter och förhandlar på COP-mötet med Saudiarabien och Förenade Arabemiraten och vi in i det sista bråkar om exakt vad det ska stå i de internationella klimatavtalen är det precis detta vi bråkar om. Det är precis detta diskussionerna och debatterna handlar om: hur vi ska fasa ut det fossila som behöver ersättas av det rena i vårt energisystem. Det är energi vi pratar om. Det är det som rullar igång hela vår ekonomi och alla produktioner och tjänster som våra företag upprätthåller.

Det är alltså extremt viktigt att vi har ett fungerande elsystem. Då kan man inte välja sina favoriter – det är helheten som behöver fungera.

Vi välkomnar alla fossilfria kraftslag genom många olika åtgärder som jag gärna nämner i mitt sista anförande. Det är det som gör att vår politik ger bättre förutsättningar att nå det långsiktiga klimatmålet om nettonoll 2045.

Anf. 49 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Det stämmer att vi i Miljöpartiet lutar oss mot forskning. Det är också därför vi har utvecklat vår energi- och klimatpolitik så som vi har gjort.

Jag har i min fråga till klimat- och miljöministern gett ett ypperligt tillfälle att redogöra för reella argument och belägg. Att välkomna alla förnybara produktionsslag eller att även inkludera ny kärnkraft, så som Romina Pourmokhtari vill, är skillnaden mellan våra partier. Då vill jag veta vad det finns för belägg för att ett välkomnande av ny kärnkraft skulle ha någon klimatnytta. Jag har fortfarande inte fått något svar på den frågan.

Miljöpartiet har presenterat en grön klimathandlingsplan för Sverige för att visa att det finns politik som kraftigt kan minska utsläppen av växthusgaser och undvika de allvarligaste riskerna med klimatiförändringarna. Vår klimathandlingsplan innehåller åtgärder för utsläpp inom alla sektorer inom Sveriges gränser, för de konsumtionsbaserade utsläppen, för ökad kolinbindning i skog och mark och för att åstadkomma negativa utsläpp och åtgärder som stöder omställningen, där en kraftfull utbyggnad av elproduktionen är en viktig del.

Tidöpartierna har i stället reducerat all miljöpolitik till klimatpolitik, all klimatpolitik till energipolitik och energipolitiken till att i princip enbart handla om kärnkraft.

När vi talar om industrins omställning handlar det om att leverera terawattimmar innan 2030, och då är kärnkraften fullständigt irrelevant.

Vi i Miljöpartiet vill se konkreta planeringsmål för 2030 och 2035 – inte enbart till 2045. Vi vill tillgängliggöra dubbelt så mycket el till 2035, och vi vill att det förnybara energisystemet ska vila på en stabil grund av grön baskraft.

Anf. 50 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Det är väldigt fint att höra att Miljöpartiet banne mig arbetar med politik utifrån forskning, och det gör ingen annan. Om det ändå vore så väl. Vi vet ju att det finns så mycket forskning som pekar på just behovet av exempelvis kärnkraft för att nå 1,5-gradersmålet. Om man exempelvis läser igenom IPCC:s olika modeller för hur man faktiskt når det

extremt höga mål som vi sätter på internationell nivå finns det få modeller som är undantagna kärnkraft.

Det finns en magisk verklighet eller framtid som Miljöpartiet föreställer sig, där förnybara kraftslag klarar sig utan kärnkraften eller vattenkraften. Men det går inte. Vi behöver bygga ut. Om man då inte vill exploatera våra nationalälvar – jag har inte hört något sådant uttalande från Miljöpartiet – finns det ingen verklighet där Miljöpartiet kan erbjuda ett kraftigt utbyggt stort rent elsystem till svenska företag att ställa om med.

Det kan däremot den här regeringen, och det är därför jag är så trygg med att sitta i den. Vi välkomnar alla fossilfria kraftslag.

Även om Elin Söderberg och Miljöpartiet väljer att endast upprepa mantrat att vi bara skulle fokusera på kärnkraften kan jag enkelt, utan att titta i mina papper, motbevisa det. Vi har godkänt mer havsbaserad vindkraft än vad ni lyckades göra under alla era år vid regeringsmakten. Det är inte en slump, utan det är för att vi har tillskjutit medel: 15 miljoner särskilt för att öka takten i hur länsstyrelserna handlägger de här ansökningarna. Dessutom satte jag raskt igång med att tillsätta en utredning som ändrar hur den här processen går till eftersom den är helt bakvänd och ineffektiv. Det är precis sådant som Miljöpartiet inte gjorde.

Vi har en skattereduktion för installering av solpaneler; vi har hur mycket politik som helst. Vi välkomnar alla fossilfria kraftslag, och det är bara det som kan ge oss den sunda, goda grunden att bygga vidare vår klimatpolitik på. Vi har också klimatpolitik när det gäller kolinlagringen, när det gäller att se till att vi skyddar mer natur som är värdefull och när det gäller att se till att vi tar hand om Östersjön extra mycket.

Det finns alltså mer, och framför allt är alla fossilfria kraftslag välkomna, till skillnad från med den förra regeringens politik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2023/24:544 om EU:s nya avloppsdirektiv

Anf. 51 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Joakim Järrebring har frågat mig om jag har tagit initiativ till en analys av hur förslaget till nytt avloppsdirektiv stämmer överens med regeringens uttalade kostnadseffektiva miljö- och klimatpolitik sett till aktuell miljöforskning om kväverening i kallare klimat och om jag i så fall kan redogöra för resultatet av analysen, vilka initiativ jag och regeringen avser att ta för att ekonomiskt stödja kommunerna i deras arbete med att uppfylla dessa krav samt – med tanke på kommunernas redan ansträngda ekonomi – hur jag och regeringen planerar att säkerställa att de nya kostnaderna inte ger påverkan på annan verksamhet.

Inledningsvis vill jag säga att bakgrunden till revideringen av avloppsdirektivet är att miljöstatusen i sjöar och hav är långt ifrån tillfredsställande. Vi ser fortsatt hur algbloomningar och syrefattiga bottnar breder ut sig i Östersjön med negativa effekter för såväl fiske som turism.

Torskfisket i Östersjön har helt fått stoppas under flera år, vilket delvis bedöms bero på övergödning. Data från miljöövervakningen visar samtidigt att de normaliserade utsläppen av kväve och fosfor ökar sedan 2015

till stora delar av Östersjön. Sverige, och övriga länder runt Östersjön, behöver alltså göra ytterligare insatser för att minska utsläppen. En starkt gemensam lagstiftning är ett effektivt angreppssätt för att begränsa utsläppen.

I förhandlingarna har Sverige, tillsammans med Finland, mycket framgångsrikt förhandlat fram två tillägg till kommissionens ursprungliga förslag.

Det första gäller möjligheten att godkänna ökade utsläpp vid etablering och utbyggnad av reningsverk även om miljöstatusen för de vattenområden som tar emot utsläppet försämras. Så som lagstiftningen är utformad i dag är det svårt att godkänna sådana utsläpp på grund av vattendirektivets krav och den så kallade Weserdomen. Det andra gäller möjligheten att åberopa naturlig retention av näringsämnen i landskapet.

Inget av tilläggen fanns med i ursprungsförslaget, och Sverige och Finland har sett till att båda nu är med i det slutliga förslaget trots ett starkt motstånd från flera röststarka länder. Vad gäller naturlig retention kom vi dock inte hela vägen fram i förhandlingen, utan vi har 20 år på oss att uppfylla de nya kraven, vilket ändå är en kraftfull förbättring givet var ursprungsförslaget började.

För att kunna åtgärda övergödningsproblemen behöver utsläppen från alla EU:s kuststater till Östersjön och Västerhavet minska ytterligare. Det reviderade avloppsvattendirektivet är ett mycket starkt verktyg för att gemensamt lyckas höja ambitionen och säkerställa att alla kuststater minskar sina utsläpp.

Det slutliga förslaget till reviderat avloppsvattendirektiv publicerades den 23 februari och förväntas kunna antas senare i år. Regeringen har därför ännu inte tagit ställning till vilka behov som kan finnas under genomförandet. Vi kan dock konstatera att det i Sverige är ett begränsat antal mindre reningsverk som kommer att påverkas på 20 års sikt. Det finns därför gott om tid att lyckas planera på bästa möjliga sätt och exempelvis ta hänsyn till de kommande investeringsbehov som följer av utvecklingen. Kostnaderna för avloppsrening regleras dock generellt genom va-avgiften.

Anf. 52 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Jag vill börja med att understryka att vi är helt överens om behoven och om att det hela i grund och botten är något oerhört bra. Situationen i Östersjön är djupt problematisk.

Med interpellationen vill jag belysa att det nya avloppsdirektivet ändå innebär att Sverige står inför betydande utmaningar. Dessa utmaningar är särskilt märkbara i våra landsbygdskommuner och i norra delen av landet, där vi har en lägre befolkningstäthet. Det är också andra klimatförhållanden i norra Sverige än i södra Sverige och, för den delen, än i övriga Europa.

Svenskt Vatten tog under förra året fram en rapport där de pekar på att infrastrukturen för vårt dricksvatten och avlopp har ett investeringsbehov på lite drygt 30 miljarder kronor årligen men att det i dag bara investeras 20 miljarder. Det finns alltså ett årligt underskott på investeringssidan på ungefär 10 miljarder kronor.

Detta resulterar i ett växande problem och en växande investerings- och underhållsskuld. För att kunna hantera kostnaderna behöver va-taxorna i Sveriges kommuner fördubblas till 2040 jämfört med vad kommun-

invånarna betalar för vatten och avlopp i dag. Det är en börda som kommer att vara särskilt tung för människor som bor just i kommuner med låg befolkningstäthet.

Med de nya kraven kommer investeringsbehovet att öka ytterligare. Vi måste erkänna att landsbygdskommuner och kommuner i norra Sverige står inför stora utmaningar. Som den som lyssnar kanske förstår kan investeringskostnaderna fördelas på fler invånare i städerna, som har högre befolkningstäthet, men på landsbygden och i norr blir kostnaderna per capita betydligt högre. Det kallare klimatet i norr gör också att de tekniska och ekonomiska utmaningarna blir större när det gäller avloppsrening.

I svaret nämnde statsrådet att det finns en respit på 20 år för Sverige när det gäller naturlig retention, men frågan om de ekonomiska förutsättningarna för va-huvudmännen att klara de nödvändiga investeringarna är fortsatt obesvarad. Redan innan de skärpta krav som följer av det nya avloppsdirektivet införs brottas va-huvudmännen med ett regelverk som inte är anpassat för de stora ny- och reinvesteringar som verksamheten står inför.

Jag menar att regeringen måste agera skyndsamt och presentera konkreta åtgärder för att säkerställa att de nya kostnaderna inte ytterligare ökar skillnaderna mellan stad och land och mellan nord och syd och även säkerställa att de investeringar som behövs och som är helt nödvändiga inte får negativa effekter på välfärdsverksamhet, vilket skulle drabba våra äldre och våra barn i första hand.

Anf. 53 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka ledamoten för att han väljer detta tillfälle att belysa den här viktiga frågan, eftersom det är av stor vikt att man tar hänsyn till saker som även ligger en bit fram i tiden, vilket detta numera gör.

Det som jag allra främst måste belysa här är att det fanns ett ursprungs-förslag från EU-kommissionen där det inte fanns något utrymme att ta hänsyn till den naturliga retentionen. Här har Sverige och Finland lyckats förhandla tillbaka möjligheten att återropa naturlig retention och på så vis skapa stor framgång i sig när det gäller implementeringen av direktivet.

Vi nådde dock inte hela vägen fram, utan kommunerna har 20 år på sig att uppfylla de nya kraven i stället för några få år, som annars hade kunnat vara fallet. Hur den egna kommunen påverkas av det nya reviderade avloppsdirektivet är något för alla kommuner att raskt börja titta på.

När det gäller frågan om regeringen anser att kommunerna själva ska stå för hela kostnaden är detta något som vi inte har tagit ställning till ännu. Vi behöver se vilka behov som finns innan vi kan göra ett sådant uttalande. Vilka behov som finns under genomförandet av det reviderade direktivet vet vi först när direktivet är antaget och beslutat, vilket det ännu inte är. Så snart det är det kommer regeringen självfallet att börja se på vad konsekvenserna blir för svensk del.

Det som man i nuläget kan konstatera är att det i Sverige är ett begränsat antal mindre reningsverk som kommer att påverkas på 20 års sikt. Sedan, vad gäller avloppsrening generellt, är det va-avgiften som man ska använda sig av. Om man ser att det finns ett investeringsbehov på 10 miljarder, som saknas årligen, kan man väl – om ledamoten inte misstycker – börja med att dela upp detta behov på alla kommuner som finns för att se

vilka kommuner som har ett större behov och vilka som kanske inte har det.

Men de kommuner som har dessa behov behöver såklart ta hänsyn till det i sin planeringshorisont, så att säga, och jag förväntar mig att våra ansvarsfulla kommunpolitiker har en god medvetenhet om detta. Jag tackar ledamoten för att det här tillfället också blir ett sätt att belysa vikten av att man tar hänsyn till detta och att man är medveten om den revidering som nu sker av avloppsdirektivet.

Jag tar också tillfället i akt att belysa de framgångar som har gjorts från Sveriges och Finlands sida för att göra detta till ett direktiv som är enklare att implementera på svensk mark trots att det, precis som ledamoten lyfter, finns någonting som är unikt för de kallare klimaterna. Det blir helt enkelt en annan situation.

I och med detta menar regeringen att vi nu har en god grund för våra kommuner att agera på, men det kräver att vi först antar direktivet och sedan ser över vilka behov som finns. Alla kommuner har ansvar för att planera för de grundläggande behov som ett avloppssystem utgör. Det är någonting man sannerligen bör ta ansvar för som kommunpolitiker, även om det inte alltid syns lika tydligt som annan politik.

Anf. 54 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Jag får börja med att säga att jag tror att det är väldigt många, inklusive jag och mitt parti, som är nöjda med att vi nu har hanterat effekterna av Weserdomen och ickeförsämringskravet. Det har skapat stora problem ute i Kommunsverige och försvårat omställningen.

Med det sagt: Jag försöker i min interpellation peka på att vi redan i dag ser hur stora utmaningarna är för va-huvudmännen när det gäller att klara nya investeringar och reinvesteringar i det system som staten finansierade när man byggde ut och sedan lämnade över till kommunerna att förvalta. Man har inget värde med avskrivningar som gör att man kan finansiera reinvesteringar, och vi har ett regelsystem som rent tekniskt försvårar när det gäller att bygga upp det kapital som behövs för att klara räntor och amorteringar.

Det är därför inte av ovilja, skulle jag säga, som kommunerna inte investerar i den takt som man egentligen behöver. Det finns ett behov av att se över regelsystemet, och jag är bara ledsen att vi under förra mandatperioden inte hade med detta när det ändå gjordes en utredning kring hållbara vattentjänster. Vi borde ha tagit med det ekonomiska perspektivet.

Det finns ingen anledning för regeringen att vänta på att det nya avloppsdirektivet har ratificerats och implementerats i svensk lagstiftning, utan grundproblemet med finansieringen av va behöver regeringen titta på här och nu. Även om vi har 20 år på oss väntar inte investeringarna. Investeringarna kommer att behöva göras även i fortsättningen, och de kommer att öka i nivå med tanke på de nya krav som kommer med det nya avloppsdirektivet.

Jag skulle gärna vilja höra om statsrådet, eller ni på departementet, har resonerat kring underinvesteringen och de problem som kommunerna faktiskt står inför. För om vi ska vara ärliga gäller detta inte bara att underhålla vårt vatten- och avloppssystem och att anpassa oss efter nya hårdare krav vad gäller avloppsrening, utan det handlar också om klimatanpassning.

Det är ett mycket starkt tryck på kommunerna att klara detta rent ekonomiskt. De ska klara att trygga dricksvattenförsörjningen, klara att trygga avloppsreningen och klara att trygga klimatanpassningen.

Har regeringen resonerat kring detta? Ser man problemet? Tänker man sig att man ska kunna göra någonting åt problemet? Varken jag eller kommunerna ropar i första hand efter att regeringen behöver skjuta till mer pengar, utan det handlar främst om att skapa ett bättre regelsystem som möjliggör för kommunerna att ta sitt ansvar.

Frågan kvarstår: Ser statsrådet att det finns behov av specifika stödåtgärder när det gäller kommunerna i norra Sverige, där vi har problemet med både ett kallare klimat, stora avstånd och glest befolkade områden?

Anf. 55 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag tackar återigen ledamoten för interpellationen, för det här är en relevant interpellationsdebatt att föra om en väldigt relevant fråga som ledamoten lyfter.

Det finns flera delar i det här, men specifikt ser vi att det inte fungerar så som det är nu. Vi har identifierat ett problem som vi behöver hantera. När det gäller hur vi avser att hantera detta framöver finns det i dag inga besked att ge. Men jag tackar verkligen för det här tillfället att lyfta upp frågan på agendan, och jag ser fram emot att även vidare diskutera med ledamoten Järrebring vad man skulle kunna göra för att komma åt problematiken. Vi vet som sagt att den finns där, och den är verkligen närvarande.

Det är inte så att jag som statsråd och regeringen har bilden av att kommunerna får investera och att allting sedan är klart, utan det är självklart mer komplext än så. Senast i går kväll stod jag på torget i Norrtälje och pratade med invånare som ville lyfta va-frågan. De tyckte att just va var det som krånglade till det i kommunen. Problemet är alltså ständigt närvarande, och det är vi medvetna om. Vi behöver självklart hantera detta.

Interpellationsdebatten just i dag handlar om EU:s nya avloppsdirektiv, eller revidering av avloppsdirektivet, och vilka konsekvenser det får. Här kan jag endast lyfta att Sverige tillsammans med Finland har lyckats nå framsteg och framgångar i ett avsnitt där vi inte hade särskilt många länder med oss, och framför allt ganska många stora och röststarka länder emot oss. Det har alltså varit med stor svårighet vi har försökt skapa förståelse för det unika klimat vi har här i Sverige och vilka förutsättningar det ger oss.

Det handlar även om att se till att vi har möjligheter att bygga ut reningsverk framöver. Det är också ett behov som ökar i takt med att vissa städer växer. Det förslag som finns nu angående ramdirektiv för vatten och Weserdomen blir näst intill identiskt med det förslag som Sverige och Finland har arbetat med för att få in i direktivet. Det betyder att ett medlemsland får bygga ut ett reningsverk och öka utsläppen i ett visst vattenområde om vissa villkor uppfylls. Vi menar att detta kommer att vara något som underlättar för kommunerna, exempelvis i det arbete de gör på den här fronten.

Sedan finns det andra delar som man också skulle kunna diskutera i samband med att man ser över regelverk, nämligen exempelvis PFAS-föreningar och hur vi ser till att komma åt den problematik som finns med föroreningar på den fronten. Det finns ytterligare saker att göra när det

gäller detta, men det som nu har framgått gällande PFAS är att medlemsstaterna ska övervaka koncentrationen av detta i avloppsvattnet och metoden tas fram i en delegerad akt.

Även där har det alltså gjorts vissa framsteg, men man kan konstatera att det problem som vi har med föroreningar, särskilt PFAS-föroreningar, är en mycket svår fråga som vi kommer att behöva arbeta med även framöver.

För att knyta ihop det hela: Det finns fortsatt mycket arbete som behöver göras både på EU-nivå och på nationell nivå från statens sida sett till regelsystem och finansieringsfrågor, men också sett till kommunernas kapacitet att hantera finansieringen, som ju är en högst kommunal fråga.

Anf. 56 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Herr talman! Just när det kommer till föroreningar är principen förorenaren betalar oerhört viktig och helt central, skulle jag till och med säga. Den aspekten av finansieringen är också viktig att titta på.

Hela min poäng med interpellationen är att peka på vad regeringen borde göra när den ställer sig bakom direktivet och samtidigt vet att det innebär en större utmaning för våra va-huvudmän, sett i ljuset av att det redan i dag finns stora svårigheter för va-huvudmännen att klara sitt uppdrag av finansieringsskäl. Då tycker jag att det är viktigt att regeringen i så god tid som möjligt, och gärna redan nu, har tankar, idéer och planer när det gäller hur man ska ge kommunerna rätt förutsättningar att klara både det befintliga uppdraget och det utökade uppdraget i och med det ansvar som det nya avloppsdirektivet innebär.

Med detta vill jag tacka för debatten. Även om den är nästan tre månader försenad är det bra att den blev av.

Anf. 57 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag tackar återigen ledamoten. Det är bra att vi har debatten, och jag ser fram emot kommande diskussioner.

Regeringen arbetar varje dag med många delar av hur vi tillämpar avlopps- och vattenfrågorna. Som ledamoten säkert är väl medveten om sitter ingen som arbetar med dessa frågor sysslös. Självklart finns det alltid utrymme för förbättringspotential, och jag ser fram emot en fortsatt dialog om detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2023/24:578 om ny lag för naturrestaurering

Anf. 58 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Joakim Järrebring har frågat mig hur jag avser att implementera EU:s nya krav på naturrestaurering på ett sätt som stärker Sveriges arbete med miljö- och klimatmål, särskilt med tanke på bevarandet av biologisk mångfald, och om jag planerar att vidta några åtgärder för att säkerställa att återställning av betesmarker och andra naturtyper genomförs

på ett kostnadseffektivt sätt, med minimal negativ påverkan för lantbrukare och markägare, samtidigt som positiva effekter för miljön maximeras.

Regeringen har verkat för ambitiösa men samtidigt relevanta och realistiska restaureringsmål på EU-nivå som är relevanta och genomförbara i en svensk kontext. Det finns ett ökat behov av en kontinuerlig, långsiktig och uthållig återhämtning av vår biologiska mångfald och en motståndskraftig natur inom unionens land- och havsområden genom restaurering av ekosystem, livsmiljöer och arter, detta för att reducera emission av växthusgaser, säkerställa klimatanpassning och nå miljömålen samt för att EU ska kunna leva upp till sina åtaganden internationellt kopplade till biologisk mångfald. Ekosystemtjänsterna utgör en viktig grund för samhällsekonomin och välfärden. Genom att restaurera skadade ekosystem stärks deras långsiktiga kapacitet att bidra med ekosystemtjänster som har en avgörande betydelse för människors välbefinnande.

Förslaget till EU-förordning om restaurering av natur innehåller regler som ska bidra till en långsiktig och varaktig återhämtning av resilienta ekosystem med biologisk mångfald. Ministerrådets formella godkännande av förordningstexten krävs innan förslaget till EU-förordning om restaurering av natur kan publiceras och träda i kraft.

Om förordningsförslaget träder i kraft kommer Sverige att utarbeta en nationell restaureringsplan och genomföra det förberedande arbete som behövs för att identifiera vilka restaureringsåtgärder som är nödvändiga och lämpliga för att nå förordningens mål och krav. Ett förslag till nationell restaureringsplan ska lämnas in till EU-kommissionen senast två år efter att förordningen har trätt i kraft. I arbetet med restaureringsplanen ska synergier med flera samhällsmål och intressen identifieras, bland annat synergier med begränsning av klimatförändringarna, klimatanpassning samt synergier med jord- och skogsbruk. Regeringen kommer att arbeta för att det svenska skogsbruket inte begränsas utan fullt ut kan bidra till att uppnå klimatmålen samt skapa jobb och tillväxt i hela vårt avlånga land. Arbetet med restaureringsplanen ska ske på ett öppet, transparent, inkluderande och ändamålsenligt sätt. Relevanta intressenter ska involveras tidigt så att de har möjlighet att delta i arbetet med den nationella restaureringsplanen på ett bra sätt.

När det gäller återställning av betesmarker, som Joakim Järrebring nämner i en av sina frågor, har regeringen den 11 april i år fattat beslut om en svensk förordning om nationellt stöd till företag för åtgärder i ängs- och betesmarker för att bevara, stärka, utveckla och återställa den biologiska mångfalden. Det är en viktig åtgärd för att underlätta för markägare att återställa den biologiska mångfalden i ängs- och betesmarker.

Anf. 59 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

Jag vill börja med att betona vikten av att vi arbetar med naturrestaurering i Sverige, helt oavsett när eller ens om den nya EU-lagstiftningen på området blir verklighet. Tyvärr blev det en paus, och många är oroliga över huruvida arbetet kommer att gå vidare med nästa kommission. Det återstår att se.

Naturrestaurering är en central del av vårt arbete för att bevara biologisk mångfald och stärka vår miljö- och klimatesiliens. Vår svenska natur är en ovärderlig resurs, och precis som ministern sa bidrar den med värdefulla ekosystemtjänster, inte minst ren luft, rent vatten och bördiga jordar. Genom att återställa skadade ekosystem stärker vi inte bara den biologiska mångfalden utan även vår långsiktiga förmåga att hantera klimatförändringar och förbättra människors välbefinnande och hälsa.

Sverige har en lång och god tradition av att värna vår natur, och det är också vår skyldighet att fortsätta med det arbetet med än större kraft. Vi måste säkerställa att åtgärderna är konkreta och genomförbara, som ministern tog upp i sitt svar. Då krävs det tydliga mål och tidsramar. Det är avgörande att vi också stöttar våra lantbrukare och markägare i detta arbete så att de kan vara aktiva och viktiga aktörer i naturrestaureringen utan att drabbas ekonomiskt. Naturrestaurering handlar inte bara om att uppfylla internationella åtaganden utan också om att ta ansvar för vår egen miljö och vår egen framtid.

Som uppföljning på mina frågor – det är som sagt några månader sedan jag skickade in interpellationen, och det har hänt en del under tiden – undrar jag hur ministern ser på framtiden för naturrestaureringsförordningen, givet det politiska läget och att vi nu står inför stundande EU-val. Om direktivet läggs i byrålådan, vilken ambition har regeringen då på naturrestaureringsområdet för svensk del?
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 16 (forts.) Svar på interpellation 2023/24:578 om ny lag för naturrestaurering

Anf. 60 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Tack till ledamoten för frågorna!

Det är självfallet viktigt att diskutera hur vi hanterar naturrestaureringen och värnandet av den biologiska mångfalden oavsett hur det blir med EU:s naturrestaureringslagstiftning.

Sverige vill och ska ha en hög ambition i arbetet med biologisk mångfald, naturvård och ekosystemtjänster. Men vi vet ju att här har vi så att säga en bit att gå. Vi har ett arbete som behöver växlas upp och behöver göra framsteg inom mycket på denna front. Det gäller såväl nationellt som inom EU.

På internationell nivå var jag själv på plats när vi antog ett väldigt ambitiöst avtal. Vi har gjort stora framsteg avseende hur vi ska återupprätta den biologiska mångfalden och minska artutdöendet, inte minst genom 30 by 30; jag vet inte den svenska översättningen av det avtalet på rak arm. Men Kunming-Montreal-avtalets innehåll är verkligen ett steg framåt.

Vi har dock märkt att inom EU har implementeringen av lagstiftning som ska värna dessa värden gått i en riktning som gör det svårt för Sverige att vara för den. Det rör allra främst våra markägares äganderätt, hur vi ska få vårt skogsbruk att fungera och hur annat ska hänga ihop med den verklighet vi har i Sverige.

Fru talman! Jag är väldigt glad över att även Socialdemokraterna inser detta och har kunnat bidra på ett produktivt sätt till de diskussioner som har varit.

För att övergå till vad som händer nationellt behöver vi se till att på olika sätt förbättra förutsättningarna för biologisk mångfald.

Exempelvis kan man ta hand om förstörda livsmiljöer. Man kan se till att inte överexploatera arter. Man behöver ta hand om klimatförändringarnas påverkan på biologisk mångfald. Man behöver se till att föroreningarna inte ytterligare bidrar till försämrad biologisk mångfald, och man behöver motarbeta invasiva främmande arter.

Det här kan man göra på många olika sätt. Vi vill vidta aktiva åtgärder för att motarbeta artutrotningen och bevara särskilt känsliga arter och särskilt känsliga naturmiljöer, inte minst genom hållbara jordbruks-, fiske- och skogsnäringar. Vi ser till att våra näringar nyttjar vår miljö på ett sunt sätt.

Vi gör olika insatser såsom arbetet med att upprätthålla eller återskapa värdefulla miljöer. Att återställa våtmarker är ett exempel och något som regeringen särskilt värnar. Det är också att kunna stärka våra fiskbestånd genom att återskapa strömmande vatten eller upprätta fiskvandringsvägar i tidigare torrlagda strömfåror.

Det finns många verktyg att använda i detta, och regeringen har gjort flera olika satsningar. Det är bland annat en stor satsning på återställning av våtmarker men även en särskild satsning på restaurering av akvatiska miljöer som i folkmun kallas Östersjöpaketet, där vi har medel för restaurering av olika akvatiska miljöer. Det är en typisk sådan sak som gör att vi lever upp till eller bidrar till att leva upp till våra nationella och internationella åtaganden vad avser biologisk mångfald. Men det bidrar även med klimatnytta.

Det är verkligen så att de tre kriserna med föroreningar, miljöpåverkan och klimat ofta hänger ihop. Det vill vi dra nytta av genom de många naturbaserade lösningar man kan tillämpa.

Anf. 61 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Tack till ministern för det svaret!

Som ministern är inne på finns det många synergier vad gäller både klimatanpassning och klimatåtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser och värna biologisk mångfald. Men det finns också motstående intressen, och ibland är det svårt att veta vilken väg som är rätt väg att gå. Det behövs en holistisk bild, ett fågelperspektiv, för att landa rätt i de här frågorna.

Just nu brottas vi med att hantera både LULUCF och kravet på biologisk mångfald och med det också att skydda ur- och naturskog. Får vi också ett naturrestaureringsdirektiv på plats är det viktigt att det här inte blir raster som läggs på varandra och försvårar snarare än hjälper.

Det är därför jag tycker att det är en oerhört viktig utgångspunkt att försöka förstå hur regeringen resonerar i de här frågorna. Det är det som är syftet med den här interpellationen.

Både jag och ministern har varit inne på att det är viktigt att det finns bra kunskapsstöd till markägare men också att det finns ekonomiskt stöd och kanske ekonomisk kompensation i händelse av att äganderätten inskränks i ett område för att det finns arter eller biotoper som behöver skyddas.

Jag är glad över svaret jag fick när det gäller betesmarker. Men jag tänker fortfarande att det är viktigt att vi försöker se frågan som vi var inne på före pausen och som jag tryckte på i min inledning – att oavsett om det blir ett fortsatt arbete på EU-nivå med naturrestaurering är det en fråga som vi behöver jobba med och ta tag i själva.

Jag sitter också i Miljömålsberedningen. Vi har ett tufft uppdrag och ett mycket viktigt uppdrag, och förhoppningsvis kommer vi med massor av kloka förslag till regeringen. Men vi har inte möjlighet att pausa arbetet vad gäller naturrestaurering och ha med de perspektiven nu, för vi vet inte vad de besluten landar i – om de landar. De kommer nog inte att göra det i så pass god tid att vi hinner ta med det i vårt arbete; det har vi konstaterat.

Då blir regeringens ansvar väldigt stort att se till att vi får en samlad politik på det här området som möjliggör omställning och som ser till att vi får ned växthusgaserna, ökar den biologiska mångfalden och klimatsäkrar på ett smart sätt.

Våtmarkssatsningen är jättebra, men det är ingen silverkula som löser allt. Också *hur* man återställer våtmarker är oerhört viktigt. Man kan få negativa effekter, få ökade utsläpp, om man gör det på ett felaktigt sätt. Och vissa områden lämpar sig bättre ur ett klimatperspektiv medan andra områden lämpar sig bättre ur ett biologiskt mångfaldsperspektiv.

Den här helhetssynen tror jag kommer att vara oerhört viktig och avgörande för om vi ska lyckas.

Vi ser ju i dag att vi brottas ganska mycket med miljöbalken. Den har blivit ett hinder, till exempel när det gäller tillstånd, för att klara den gröna omställningen.

Vi får inte hamna i en situation där lagstiftningen som vi nu jobbar med att implementera i Sverige skapar onödiga hinder för omställningen.

Anf. 62 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag delar i hög utsträckning den bilden. Vi behöver på olika sätt se till att det vi gör inom detta område för att restaurera, återuppbygga och stärka biologisk mångfald är rätt åtgärder som ger effekt och inte krånglar till det eller till och med råkar sätta käppar i hjulen för de framsteg vi vill se.

Det är just det som har legat till grund för regeringens ståndpunkt i naturrestaureringslagstiftningen. Vi såg att förslaget som det ser ut nu kommer att sätta käppar i hjulen för svensk del och att det inte kommer att fungera på ett bra sätt med den verklighet vi har i Sverige. Men då får man inte hänga läpp utan skrida till verket med nationella åtgärder.

Något av det arbete som Miljömålsberedningen tar i beaktande, möjligtvis genom ledamoten Järrebring men förhoppningsvis även genom andra ledamöter, är alla de satsningar vi gör.

Arbetet med att återställa våtmarker och regeringens pågående och permanenta våtmarkssatsning omfattar 1 365 miljoner kronor för 2024–2026. De kommande åren finns det alltså jättemycket pengar för dessa satsningar. Men de tar tid, och de är tekniskt svåra. Man behöver göra hydrologiska undersökningar och se till att det blir rätt. Blir det fel kan det till och med förvärra.

Det behöver alltså ta sin lilla tid, och man behöver göra på rätt sätt. Men det är ändå ett väldigt viktigt verktyg med tanke på den mångdubbla miljö- och klimatnyttan. Vi vet att detta kommer att ge starka positiva effekter för den biologiska mångfalden, om det görs rätt. Vi ser också att det får effekt att regeringen stärker våtmarkssatsningarna.

Utöver detta kan jag exempelvis nämna att regeringen nyligen har beslutat om en förordning om statligt stöd för att bevara, stärka, utveckla och återställa den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Med dessa nya bestämmelser kan den som äger eller arrenderar ängs- eller betesmarker som vuxit igen ansöka om statligt stöd för åtgärder som möjliggör att marken återigen kan betas eller slås. Detta kommer också att vara en åtgärd som på ett bra sätt kan ge en liten knuff i ryggen på dem som har en vilja att skapa öppna landskap. Vi vet att det finns många markägare och andra i Sverige som vill göra detta, men stödet saknas. Vi är alltså väldigt glada över att ha fått till detta för att kunna utveckla, återställa, stärka och bevara den biologiska mångfalden.

Vi ser också att det i arbetet med att stärka biologisk mångfald i odlingslandskapet i den strategiska planen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik finns ett utrymme som tidigare regeringar inte har gett sig in i men som den här regeringen är väldigt mån om att agera inom. Vi inför därför nu det här stödet för att påbörja detta på nationell mark, men vi kommer också att ta med det in i EU-arbetet.

Detta är ett typiskt exempel på åtgärder som vi genomför. Men precis som ledamoten nämner får dessa åtgärder inte krångla till det, och det är just detta som gör utformningen av dem särskilt viktig. Detta är väl skillnaden om naturrestaureringslagstiftningen ställs mot de insatser som vi gör på nationell nivå nu. Vi har denna ambition, och vi restaurerar natur. Vi vill göra detta i större utsträckning men inte via den europeiska lagen så som den ser ut nu.

Anf. 63 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Tack, ministern, för det utvecklade svaret! Vi har en rad utmaningar framför oss. Vi behöver stärka vår beredskap och därför också öka vår inhemska produktion av livsmedel och se till att vi kan försörja oss i händelse av kris eller ofred. Vi har behov av skogen på många olika sätt för att klara omställningen till ett fossilfritt samhälle. Det finns många produkter som vi kan använda skogen till för att fasa ut det som i dag är fossil råvara. Detta är alltså ett viktigt pussel för att lyckas med den gröna omställningen. Det är detta som är min huvudpoäng.

Ministern säger i sitt svar att om förordningsförslaget träder i kraft kommer Sverige att utarbeta en nationell restaureringsplan. Före pausen ställde jag en fråga: Om förordningsförslaget inte träder i kraft bör vi väl ändå utarbeta en nationell restaureringsplan? Den frågan tänker jag att ministern bara kan svara ett enkelt ja eller nej på.

Anf. 64 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag vill tacka ledamoten för en väldigt bra diskussion och debatt om detta arbete. När det gäller behovet av en nationell strategisk plan arbetar vi just nu för fullt med naturrestaureringsåtgärderna. Vi är i full färd med att genomföra åtgärder, och vi hittar nya åtgärder och stärker åtgärder som vi ser att det finns ett behov av att vidareutveckla. Vi är alltså i full färd med det arbetet, och det finns inga skäl att sakta ned. Detta är regeringens mening med naturrestaureringsarbetet. Det pågår för fullt, och det kommer det att fortsätta göra, oavsett hur det blir med den europeiska naturrestaureringslagstiftningen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2023/24:595 om incitament för vindkraft

Anf. 65 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Malin Larsson har frågat mig hur jag anser att vi ska nå en ökad acceptansnivå för vindkraftsutbyggnad. Hon har även frågat mig om jag och regeringen avser att lägga fram några förslag gällande lokala incitament och hur jag ser på att även se över kompensation till kommuner och invånare för redan byggd vindkraft.

Inledningsvis vill jag understryka att Sverige behöver en kraftfull utbyggnad av fossilfri elproduktion. Vi behöver olika kraftslag som kan samspela för ett robust och leveranssäkert elsystem. Ny kärnkraft behövs för att tillgodose framtidens elbehov och för att öka leveranssäkerheten i elsystemet. Vattenkraften har en särställning genom sin förmåga till lagring och reglerbar elproduktion. Vindkraften kan på kort sikt stå för majoriteten av den tillkommande elproduktionen. Även solkraften kan byggas ut och med korta ledtider ha stor potential att växa, vilket vi ser redan i dag. Detta lyfts fram i vår energipolitiska inriktningsproposition, och den överlämnade regeringen i mars till riksdagen.

I den energipolitiska inriktningspropositionen föreslår regeringen ett mål, planeringsmålet, om att det svenska elsystemet ska ge förutsättningar att leverera den el som behövs för ökad elektrifiering och för att möjliggöra den gröna omställningen. Vindkraften kan på kort sikt bidra till detta genom att stå för majoriteten av den tillkommande elproduktionen.

Vindkraften spelar redan i dag en betydande roll för elförsörjningen i vårt land. Den hjälper oss att hålla nere priserna på el för våra hushåll, och den är, som interpellanten påpekar, viktig för den gröna omställningen inom industrin. Vindkraften bidrar därmed till att skapa framtidens jobb och till att vi kan nå vårt mål om nettonollutsläpp senast 2045.

Vi ser i dag också en stark utbyggnad av vindkraft i Sverige. År 2026 beräknas den leverera närmare 50 terawattimmar, vilket är en ökning med drygt 80 procent sedan 2021. Detta motsvarar drygt en tredjedel av den el vi då beräknas förbruka. En fortsatt vindkraftsutbyggnad är därför särskilt viktig för att vi inte ska tappa tempot i elektrifieringen.

Som vi konstaterat i regeringens proposition har den landbaserade vindkraften en relativt låg produktionskostnad i öre per kilowattimme jämfört med annan el från nya anläggningar. Fler åtgärder behöver vidtas för att förbättra förutsättningarna för en effektiv utbyggnad av vindkraften.

Med en stor mängd vindkraft i elsystemet behöver den i ökad utsträckning kunna bidra med förmågor för ett leveranssäkert elsystem, bland annat genom att kombineras med batterier och annan energilagring. Dessa tekniker bedöms dock inte finnas tillgängliga i större omfattning på kort sikt.

Vi kan vara glada över att vi lever i ett land som tack vare sin geografi har goda förutsättningar att producera el genom vindkraft. Men en fortsatt utbyggnad av vindkraften är inte okomplicerad. Den ställer krav på ökad acceptans bland dem som i sin närmiljö påverkas av nya vindkraftverk.

I april tog jag emot betänkandet *Värdet av vinden* (SOU 2023:18). Utredaren hade i uppdrag att lämna förslag på kompensation och incitament vid framtida utbyggnad av vindkraft. I direktiven betonades att den lokala nyttan av utbyggd vindkraft behöver stärkas. När den nya regeringen tillträdde instämde vi i detta och valde att låta utredningen fortgå. Dessutom gav regeringen ett tilläggsdirektiv om att utredningens förslag ska finansieras av verksamhetsutövarna i stället för av skattebetalarna.

Utredningens förslag omfattar bland annat intäktsdelning till närboende och inlösen av närliggande fastigheter, vilket föreslås finansieras av branschen. Betänkandet har varit föremål för en bred remiss, och beredningen av förslagen pågår just nu i Regeringskansliet.

Anf. 66 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret! Jag vill dock passa på att påpeka att svaret kommer alldeles för sent. Jag skickade in denna interpellation i slutet av februari, och vi befinner oss nu i mitten av maj.

Hela norra Sverige ska växa, och det går snabbt. Mitt hemlän Västernorrland är ett av de län som nu har en stor konkurrensfördel eftersom vi har satsat på förnybar energi. Vi är genom detta också med och leder utvecklingen för en grön tillväxt genom nya arbetstillfällen i branscher som möjliggör den gröna omställningen, så att jobben stannar och tillkommer här i Sverige och inte i utlandet. Denna efterlängtade tillväxt beror till stor del på en klok och modig klimatpolitik, där vi i Västernorrland tar ett stort ansvar för Sveriges energiförsörjning.

Sedan lång tid tillbaka har länets älvar och vattendrag försett vårt land med energi, och under senare år har det i Västernorrland skett en stor utbyggnad av vindkraft. Men medan Västernorrland ligger i topp i vindkraftsutbyggnad går det tyvärr trögare på andra håll i landet. Även i vårt län är det många planerade områden som nu bromsats i väntan på besked från regeringen gällande just incitament.

Utbyggnadstakten bedöms sakta ned kraftigt efter år 2026 på grund av att nya tillstånd inte beviljas av berörda kommuner i samma takt som tidigare. Andelen avslag på ansökningar hos kommunerna har ökat markant, och hela 72 procent av de aktuella vindkraftverken har stoppats de fyra senaste åren.

Närboende oroar sig ofta. De som framför allt har fått ta del av de ekonomiska fördelarna är markägarna, som dessutom sällan bor på den ort där vindkraftsparkerna uppförs. Kommuner och närboende väntar på besked om ersättning, och branschen avvaktar just nu.

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte den mycket viktiga och efterlängtnade utredning som statsrådet nämnde. Den skulle ha lämnat förslag på system för kompensation till lokalsamhällen och förslag för att stärka kommunernas incitament. Den nya regeringen kom med tilläggsdirektiv som gjorde att några konkreta förslag om kompensation och incitament inte fick lämnas, och utredningen överlämnade sitt betänkande i april 2023.

Det är nu över ett år sedan utredningen *Värdet av vinden* lades fram, utan förslag på incitament för kommuner att tillåta vindkraft. Många kommunala företrädare och branschföreträdare är frustrerade just på grund av de uteblivna beskederna om återbäring till kommuner som tillåter vindkraft. Frågan är ju varför det tar sådan tid.

När kommer det några förslag från regeringen, och vad är statsrådets besked till alla de närboende och till kommuner och entreprenörer som i dag bara väntar?

Anf. 67 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Låt mig börja med att upprepa vad regeringens tilläggsdirektiv till utredningen faktiskt var. Det som framgick av vårt tilläggsdirektiv var att utredningens förslag ska finansieras av verksamhetsutövare, inte av skattebetalare. Att säga att detta är att bakbinda händerna på utredningen och att se till att den inte har förutsättningar att utreda precis det Socialdemokraterna vill är, menar jag, något överdrivet.

Direktiven till *Värdet av vinden*-utredningen var ju utformade av Socialdemokraterna eller den rödgröna regeringen. Där fanns det olika begränsningar gällande vad man fick titta på, vilket gjorde det mycket svårt för utredningen att se på sådant som exempelvis en liberal borgerlig regering hade varit intresserad av. Det är något förenklat att påstå att det är den här regeringens tilläggsdirektiv som har gjort att utredningen inte kom fram till mer än den kom fram till – något som utredaren själv för övrigt menade var otillräckligt.

Detta gör att utredningen behöver beredas ordentligt innan man kan gå vidare. Den ligger inte och samlar damm någonstans, utan det pågår ett arbete med mycket engagerade personer som sitter med detta för att utforma förslagen på bästa möjliga sätt. Men det faktum att utredaren inte fick så fria tyglar som utredaren själv önskade var en konsekvens av att den rödgröna regeringen hade gett strikta direktiv om vad man ville att den skulle komma fram till, och sedan kom en ny regering som hade ett tilläggsdirektiv, nämligen: Skattebetalarna ska banne mig inte ta notan, utan det ska vindkraftsbolagen göra! Det är detta som har föranlett resultatet. Jag måste säga att det är väldigt förenklat att säga att det helt och hållet skulle vara den här regeringens fel.

Utredningen har i varje fall levererat, och underlaget i utredningen är väldigt väl utarbetat. Jag vet att utredaren hade ett väldigt stort engagemang och mycket dialog med många olika personer som i hög utsträckning berörs av dessa frågor – alltså inte bara de klassiska företrädare som man brukar vända sig till i sådana här frågor. Det tycker jag märks på utredningen.

Regeringen arbetar för fullt med att gå vidare med förslag. Men det tar tid, och det är helt enkelt en konsekvens av hur Regeringskansliets arbete ser ut. Socialdemokrater, som ofta sitter i regering, är väl medvetna om att detta kan väcka viss frustration hos oss ivriga politiker. Jag vill dock vara tydlig med att utredningen inte ligger och samlar damm utan att detta är en fråga som är högt uppe på agendan, eftersom den här regeringen verkligen vill ha mer vindkraft i Sverige.

Vi ser att det behövs incitament för en fortsatt utbyggnad av vindkraften. Detta är något som statsministern har uttalat och som också jag själv mycket tydligt uttalat tidigare. Vi ser att det behövs incitament för landbaserad vindkraft, och vi arbetar för att få fram rätt förslag som kan ge goda incitament för landbaserad vindkraft i Sverige även framöver.

Anf. 68 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Jag hör vad ministern säger, men jag tycker faktiskt att mer än ett år är väldigt lång tid. Vi väntar som sagt fortfarande på att man ska presentera ett förslag.

Precis som statsrådet sa finns det en gedigen utredning med en rad bra förslag och också många remissvar med viktiga förslag och synpunkter från kommuner, organisationer med flera. I många remissvar kan man läsa att man är enig med utredningens slutsats att ett ökat kommunalt tillstyrkande av vindkraftsetableringar endast kan uppnås genom ekonomisk kompensation till kommuner men också att ekonomiska incitament behöver gälla både för kommande etableringar och för kommuner som tagit stort ansvar för omställningen med redan genomförda etableringar.

Sedan handlar den lokala acceptansen inte bara om pengar utan även om dialog och förståelse för att man ska kunna lösa de målkonflikter som ofta finns och hitta lösningar som accepteras av alla berörda. Uppförande av vindkraftverk påverkar ju boende, markägare, friluftsliv och kommuner.

Som sagt var bor jag själv i Västernorrland. Att vindkraftsfrågan engagerar har jag själv sett på nära håll. Jag har sett den oro, de konflikter och de farhågor som faktiskt kan uppstå när man diskuterar vindkraft och etableringen av den. Men jag ser också de möjligheter som vindkraften skapar – den framtidstro, den tillväxt och de jobb som vindkraften med sin efterfrågade förnybara el bidrar till.

Många kommuner, framför allt i norr, där vi har stor utbyggnad av förnybar energi, ser i dag också många nya stora etableringar med nya gröna jobb för att det finns god och säker tillgång till förnybar energi från vind- och vattenkraft. Det är ofta just förnybar energi som de efterfrågar.

Landbaserad vindkraft tillsammans med solkraft är i dag utan konkurrens det snabbaste och billigaste sättet att öka elproduktionen. Det forskas flitigt på området. Vi ser hela tiden nya lösningar, nya effektiva vindkraftverk, nya batterier med mera. Det handlar om hur vi framöver ska kunna få fram mer förnybar energi och dessutom lagra energin från vind och sol.

I Ånge kommun, där man under många år har byggt landbaserad vindkraft, finns nu aktörer som planerar att bygga en jättebatteripark för el-lagring, just för att kunna stödja elnätet genom att sälja batterilagrets kapacitet på frekvensreservmarknaden och skapa möjlighet att lagra överskottsenergi för att senare kunna fördela.

Byggstart kan faktiskt ske redan tidigast i höst. I sitt svar säger statsrådet just att sådant här inte kan finnas tillgängligt på kort sikt, men detta sker faktiskt här och nu.

Man pratar många gånger om kortsiktighet och en kortsiktig investering när man pratar om vindkraft – det var precis det vi hörde statsrådet säga när hon läste upp sitt svar. Jag ser detta på längre sikt. Vindkraften är här och nu, och den kan lösa många av dagens behov. Men vindkraften är här för att stanna. Hur ser statsrådet på vindkraften på längre sikt?

I svaret nämner inte statsrådet någonting gällande befintliga vindkraftverk. Hur ser statsrådet på att även se över kompensation till kommuner och invånare för redan byggd vindkraft?

Anf. 69 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Det finns många delar i detta att diskutera. Det är självklart fantastiskt med all ny fossilfri el som vi kan få, och vindkraften är en del i det.

Det finns ofta en förenklad diskussion om kraftslagen, där man väljer antingen det ena kraftslaget eller det andra. Så vill inte den här regeringen arbeta. Vi välkomnar alla fossilfria kraftslag. Då välkomnar vi även vindkraften – både landbaserad och havsbaserad.

Här möter vi en rad olika problem. I fråga om den havsbaserade gäller det processen. Det är väldigt krångligt att ansöka om att bygga havsbaserad vindkraft. Flera olika aktörer ansöker om samma plats, och allt ska hanteras i parallella processer. De är långa och juridiska, ofta utdragna. Detta är en problematik som denna regering raskt tog tag i. Vi såg att ansökningarna staplades på hög, och därför avsatte vi 15 miljoner för att öka takten på hanteringen av dem.

Sedan har vi den landbaserade vindkraften. Det är inte samma situation. Den landbaserade vindkraften är ett kraftslag som är väldigt volatilt och som påverkar vår prismarknad i väldigt hög utsträckning. Detta kan säkert min kollega Ebba Busch vidareutveckla i detaljer. Men det finns effekter som den landbaserade vindkraften bidrar med, som skiljer sig från andra kraftslag. Den har en viktig roll i vår mix av kraftslag, men den har inte samma roll som andra kraftslag. Därför går det inte att bara säga: Landbaserad vindkraft ska byggas ut – så möter vi framtidens elbehov.

Det funkar inte så. Vi måste ha annat för att det ska fungera.

Jag har också träffat svenska aktörer på frekvensreservmarknaden. Jag har haft långa och fantastiska diskussioner med företrädare för de företagen. Men faktum kvarstår. Det finns ännu inga exempel på, alltså i verkligheten, att man kan bygga upp den mängd batteriparker som behövs för att kompensera för effekter på samma sätt som kärnkraften.

Jag är den första att välkomna en sådan utveckling. Vi hoppas att svenska aktörer kommer att kunna bidra till att bygga upp den flexibiliteten hos kraftslag såsom vindkraften. Men än är den inte där. Detta måste man ha i åtanke när man exempelvis utvecklar en plan för energipolitiken. Självklart ser man med optimism och tillförsikt på framtidens lösningar,

men så länge de inte är etablerade på marknaden i den skala jag menar behövs, sett till Sveriges behov, kan vi inte ta in det i de politiska avvägandena på den nivån.

Sedan behöver vi se hur vi kan utveckla den landbaserade vindkraften sett till incitamenten. Då behöver man ha flera saker i åtanke. En sak är att till skillnad från exempelvis havsbaserad vindkraft står den landbaserade vindkraften redan för 20 procent av vår energimix. Vad innebär det, sett till att det också finns en viss nivå av mättnad?

Ledamoten refererar till att skälet till att vindkraften minskar är att kommunerna inte i samma grad beviljar landbaserad vindkraft. Så är det av flera skäl. Ett är att det finns vindkraft på många platser, och därmed beviljar man inte i samma grad. Man behöver alltså ha flera saker i åtanke här.

Självklart handlar det om finansiell kompensation. Det har, som sagt, vi i regeringen tydligt sagt att vi vill ordna. Men frågan är: Hur ser man till att det landar rätt och faktiskt bidrar till att vindkraften på ett sunt sätt växlas upp och byggs ut i vårt avlånga land?

Anf. 70 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Vi vet att Sverige behöver mer elproduktion på kort tid för att påskynda klimatomställningen, möta det osäkra omvärldsläget och stärka industrins konkurrenskraft.

I statsrådets svar nu hörde jag ingenting gällande kompensation för befintliga vindkraftverk och hur statsrådet ser på den frågan. Det gäller just de kommuner som har gått före och tagit ansvar. När man läser remissvaren ser man att det är många som lyfter just den delen från dessa kommuner.

Sverige behöver mer vindkraft på land och framför allt ute till havs – det kommer att ta längre tid. Detta är bra för klimatet, för säkerheten och för jobben. Framför allt är det helt enkelt det snabbaste sättet att få fram den billiga och förnybara el som krävs för att kunna växla upp den gröna omställningen och få del av de gröna jobben.

Vi vill också se långsiktiga förutsättningar för energibranschen. Den svenska industrin i Sverige behöver en god tillgång till el till konkurrenskraftiga priser. Vårt land har unika förutsättningar för förnybar energi, och vi har stor potential att bygga ut detta under lång tid framöver.

Vi socialdemokrater vill faktiskt se ett land där vi samlas för att utveckla gemensamma lösningar. En stabil och utbyggd energiförsörjning med rimliga priser är viktigt också för ett tryggare och starkare samhälle.

Jag tänker att jag avslutar där jag började. Jag hoppas verkligen att regeringen inom en mycket snar framtid kommer att presentera förslag på incitament så att vi inte tappar fart i omställningen och för att vi ska nå en ökad acceptans.

Anf. 71 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Låt mig så tydligt jag kan svara på ledamotens kvarstående frågor. Det var endast av tidsskäl som jag inte bemötte de delarna.

Vad avser incitamenten och exakt hur vi ska hantera frågor om incitament kan jag inte vara tydligare än att säga att det bereds inom Regeringskansliet. Jag kan inte föregripa de processerna, så att säga.

Sedan var det frågan om detta med kortsiktigt och varför vi lyfter upp att det på kort sikt är väldigt viktigt att bygga ut vindkraften. Jo, men det är för att det går snabbt att bygga vindkraft. Men det finns också en annan faktor som gör vindkraften unik – där är det en skillnad jämfört med exempelvis kärnkraften. Det handlar om driftsåldern. Detta är ledamoten säkert väl medveten om. Men det är inte så att vindkraften är här för att stanna för alltid, utan vindkraftverk har en driftsålder på 20–25 år. Det har inte kärnkraften. Kärnkraften har tuffat på sedan 80-talet i Sverige. Den kör fortfarande i full fart, även om den självklart också har en driftsålder.

Det är helt enkelt av detta skäl som vi refererar till att det är viktigt att på kort sikt bygga ut vindkraften. Det är för att det går snabbt, och vi behöver ren el nu. Det är skälet till att vi refererar till kortsiktigt. Men det finns även de fysiska verkligheterna, såsom att det är en kortare driftsålder på landbaserad vindkraft jämfört med exempelvis kärnkraften. Det är just därför vi behöver båda två.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2023/24:604 om brytning av sjökalk

Anf. 72 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Isak From har frågat energi- och näringsministern om ministern överväger några åtgärder för att möjliggöra brytning av sjökalk i Sverige. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Kalkning av sjöar och vattendrag för att motverka försurningens effekter har bedrivits i över 40 år och är en av de mest omfattande miljövårdsåtgärder som genomförts i Sverige. Väl fungerande kalkningar medför att försurningskänsliga arter kan fortleva och reproducera sig. Arbetet mot försurning är en viktig del i arbetet för att uppnå miljömålen Levande sjöar och vattendrag och Bara naturlig försurning.

Tillgång till kalk är en förutsättning för kalkningsverksamheten. För att få bryta och förädla kalksten behövs tillstånd för miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken och ofta även tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.

Tydliga och effektiva tillståndprocesser är av stor vikt för att stödja klimatomställningen generellt, vilket bidrar till att klimat- och miljömålen nås. I syfte att uppnå en modernare och mer effektiv miljöprövning arbetar regeringen nu vidare med flera av de förslag som presenterades av Miljöprövningsutredningen i betänkandet *Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen* (SOU 2022:33). Regeringen har även tillsatt en ny utredning, Miljötillståndsutredningen (KN 2023:02), som kommer att redovisa sitt arbete senast den 15 december i år. Miljötillståndsutredningen ska lämna förslag på hur tillståndsprövningen enligt miljöbalken kan förenklas och förkortas genom att göra prövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar.

Havs- och vattenmyndigheten har det nationella ansvaret för kalkning i sjöar och vattendrag och beviljar medel till länsstyrelserna för kalkningsåtgärder, effektuppföljning, planering och kontroll. Havs- och vattenmyndigheten har de senaste åren fördelat omkring 160 miljoner kronor per år

från åtgärdsanslaget för havs- och vattenmiljö till länsstyrelserna för just kalkning. Under 2022 och 2023 fördelade Havs- och vattenmyndigheten utöver detta extra medel till länsstyrelserna för kalkning till följd av framför allt ökande energipriser.

Nedfallet av försurande svavel har minskat kraftigt sedan mitten av 1980-talet, och det är goda nyheter att det nu är nere på samma nivåer som för 100 år sedan. Detta har inneburit en kraftig återhämtning i många tidigare försurade vatten. Därför har det på senare år varit möjligt att trappa ned eller avsluta kalkningsinsatser. Försurningen kvarstår dock i många vattendrag, framför allt i den sydvästra delen av Sverige. För att säkerställa att kalkningen ger hög effektivitet och sker i rätt omfattning arbetar Havs- och vattenmyndigheten med att ta fram en nationell strategi för kalkningen som beräknas vara färdig under året.

Jag ser fram emot att ta del av myndighetens strategi för att se över vilket stöd som myndigheten anser sig behöva från regeringen. Det är en viktig fråga för regeringen att det även i fortsättningen finns goda förutsättningar för effektiva och ändamålsenliga åtgärder mot försurningen.

Anf. 73 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack för svaret, Romina Pourmokhtari! När man har följt debatterna här under eftermiddagen kan man faktiskt komma till den slutsatsen att vi nog behöver ställa någon ytterligare interpellation.

Nu ska vi prata om kalk. Jag ställde interpellationen till Ebba Busch, eftersom jag såg att den hade en koppling till gruvnäringen. Utgångspunkten var dock att jag den 26 oktober i fjol ställde en skriftlig fråga som Romina Pourmokhtari svarade på, och mycket av det svar jag får i dag återfinns även i svaret på den frågan.

Man kan konstatera att nästan samtliga Tidöpartier kritiserade S-regeringen utifrån olika utgångspunkter. Liberalerna kritiserade kanske S-regeringen för att man beviljade ett tillfälligt tillstånd på Gotland, medan andra partier kritiserade att det gick för sakta eller att tillståndet som gavs var för dåligt. Utifrån den utgångspunkten har Tidöregeringen haft en hög svansföring. Man ska säkerställa att tillståndsprövningen går snabbare och säkrare och att den levererar.

Än så länge har vi dock inte sett så mycket av detta. Det vi har sett under Tidöregeringens tid är att ett kalkbrott i Norrbotten inte har fått öppna, eftersom regeringen bedömde rennäringen som viktigare än kalkbrytning, och att Gåsgruvan i Värmland, som har en särskild kalk som lämpar sig särskilt väl för sjökalkning, har fått stänga. Deras kalk används även i traditionell cementtillverkning, vid bostadsbyggande, vid asfalttillverkning, vid jord- och skogsbruk och för trädgårdsnäringen.

Fru talman! Ett antal länsstyrelser, bland annat Kalmar och Västerbotten, aviserar nu att man kraftigt kommer att dra ned på kalkningen på grund av kostnadsläget, som har skjutit i höjden på grund av inflationen. Priset på kalken har också ökat kraftigt eftersom produktionen kraftigt har minskat.

En regering kan då tänka att antingen kan vi göra det lättare att producera mer kalk eftersom det är många sektorer som behöver kalken, eller så kan vi tillföra medel för att den kalkning som både Havs- och vattenmyndigheten och många av våra länsstyrelser fortfarande anser behövs ska kunna upprätthållas.

Förvisso är det som Romina Pourmokhtari säger: Förurningen är inte som på 70- och 80-talet, utan på många håll har det blivit mycket bättre. Samtidigt kan det vara andra verksamheter som bidrar till att förurningen fortsätter.

Anf. 74 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Tack till ledamoten, även om jag blir lite förvånad över resonemangen. Eftersom det i talarstolen framförs kritik mot regeringens bedömning att rennäringsen i detta fall inte kunde stå åt sidan för kalkgruvan undrar jag om Socialdemokraterna därmed menar att rennäringsen borde ha stått åt sidan till förmån för kalkgruvan. Är det Socialdemokraternas mening när man lyfter fram att det var regeringen som nekade tillstånd till förmån för rennäringsen? Menar Socialdemokraterna att rennäringsen borde ha stått åt sidan? I stället för insinuationer skulle jag i så fall gärna vilja höra det rakt ut.

Det är självklart jätteviktigt att det finns en god tillgång på kalk till kalkningsarbetet. Vår information är att det är dieselpriiserna som har drivit upp kostnaden för kalkningsarbetet. När Havs- och vattenmyndigheten har behövt skjuta till mer medel för att kalkningen ska kunna fortgå, vilket regeringen gladeligen har försett dem med, har det handlat om bränslepriiserna. Kostnaderna för de dieseldrivna fordonen som man använder – som jag känner till i alla fall – har varit höga inte minst på grund av reduktionsplikten som Socialdemokraterna satte en nivå för.

Vi måste därför kunna påpeka att bränslepriiserna har varit det främsta skälet till att kalkningen har saktat av; det är det jag har fått höra när jag har varit ute och talat med folk. Om ledamoten har bilden att det handlar om bristen på kalk snarare än bränslepriser är det väldigt intressant information, givet att vi av Havs- och vattenmyndigheten har fått höra att det inte råder någon brist på kalk i Sverige. Man menar att det inte finns några indikationer på att det är brist på kalk i dag, och det finns heller inga indikationer på att det kommer att uppstå någon brist på sjökalk. Bilden av hur inflationen på olika sätt har försvårat kalkningen skiljer sig alltså åt, fru talman.

När det gäller vilka kalkningsentreprenörer man upphandlar med finns det andra kalkbrott i Sverige. Men det sker även en import från Norge, och om man importerar från Norge påverkar såklart valutan det hela.

Jag menar därför att det är något av en förenkling att säga att situationen hade sett annorlunda ut om rennäringsen hade stått åt sidan i detta fall. Det är många olika saker som påverkar det här.

Inte minst, fru talman, är tillståndprocesserna någonting som påverkar detta. I mitt första anförande nämnde jag att man behöver tillstånd, ofta enligt två lagar. Det gör det svårare att bedriva denna verksamhet. Att se över hur vi kan tillämpa den kraftfulla miljöbalken på ett bättre och mer effektivt sätt utan att det sker på bekostnad av andra intressen är en väldigt viktig del även när det gäller att få kalkningen att fungera bättre framöver.

Jag menar att denna debatt skulle gynnas av att vi tar in alla delar i det här. Det gäller tillstånd, bränslepriser, inflation och mycket annat.

Anf. 75 ISAK FROM (S):

Fru talman! Vi kan naturligtvis väva in hela världen i den här diskussionen. Jag konstaterar att regeringen har nekat BDX möjligheten att bryta

kalk i Norvijaur i Jokkmokk med hänvisning till rennäringen. Utgångspunkten för den brytningen var i huvudsak inte sjökalk utan den gröna industriella omställningen och den kalk som behövs i LKAB:s, SSAB:s och Bolidens industriproduktion. Både Boliden och LKAB använder också mycket kalk i sin befintliga verksamhet.

Som lagstiftningen nu är utformad är det regeringen som avgör när det finns motstående intressen, och regeringen har i det här fallet avgjort.

Jag kan konstatera att rennäringen under vinterhalvåret bedrivs på 52 procent av landets yta. Drygt 30 procent är åretruntmarker. Gruvor och stenbrott omfattar ungefär 1,7 promille av den totala landytan i Sverige. Vän av ordning kan säga att det kan vara transporter och annat som stör omgivningen, och så kan det vara.

Utgångspunkten är ändå att branschen menar att kalkpriset ökade med 22 procent när Gåsgruvan i Värmland inte fick fortsatt tillstånd. Om Havs- och vattenmyndigheten nu har andra siffror kanske det bygger på att Cementa har ökat produktionen på Gotland i en omfattning som inte jag känner till. Då kan det vara så. Det kan också vara så att regeringen och Romina Pourmokhtari sitter lugna i båten eftersom de avser att ge Cementa på Gotland långsiktiga tillstånd, för det är ju i huvudsak den produktionen vi har nyttjat för hela Sveriges beroende, oavsett om det handlat om byggnation, gruvor, jordbruk eller skogsbruk. Det vet förmodligen Romina Pourmokhtari bättre än jag.

Anf. 76 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Som ledamoten vet kan jag såklart inte diskutera eventuella kommande tillstånd och hur regeringen avser att hantera de frågorna framöver, eftersom det skulle vara marknadspåverkande. Det jag kan säga är att vi från regeringens sida arbetar väldigt aktivt med hur vi ska se till att gruvnäringen får goda villkor och att miljölagstiftningen på ett sunt sätt förhåller sig till den gruvnäring Sverige är i behov av.

Vi vet, precis som ledamoten From nämnde, att vi behöver de här gruvorna för att klara av klimatomställningen. Vi vet också att Sverige har fantastiska förutsättningar att bedriva detta arbete på ett högkvalitativt sätt tack vare landets miljölagstiftning och miljökrav. Det gäller också de initiativ som kommer från industrin själv – man är väldigt engagerad i att hålla en hög standard ur många olika perspektiv, varav ett är just miljö och biologisk mångfald.

Jag är väldigt tacksam över att Sverige har en så fantastisk gruvindustri som sköter sin verksamhet på ett sunt sätt. Det är dock inte så enkelt som det ofta målas upp. Det handlar inte om att vara för eller emot gruvor, utan det rör sig alltid om en avvägning mellan olika intressen som ställs mot varandra. Jag vet att ledamoten är väl medveten om detta, inte minst eftersom han själv behövde svara på hur vi ska hantera frågan om rennäringen i det fall som nämndes.

Det är självklart så att vi behöver ha både sjökalken och kalken för andra syften, inte minst för den klimatomställning vi i stor utsträckning är mitt uppe i.

Vi håller självklart koll och håller oss informerade om hur läget ser ut när det gäller kalktillförseln i Sverige. Den bild som vi i nuläget har av situationen är att det inte råder någon brist utan att det är en problematik

som har uppstått på grund av den ekonomiska situation som råder generellt.

Vi ser också att de tillståndsprövningar som sker behöver pröva dessa verksamheter på ett mer effektivt och rättssäkert sätt. Det är en väldigt viktig del för att detta arbete ska kunna ske på ett bra sätt.

Ledamoten refererade till att partierna har haft hög svansföring i samband med den tidigare regeringens hantering av dessa frågor. Det gäller främst det långsiktiga – att kunna ha en bild av hur problemet ska hanteras innan det uppkommer. Det är inte minst detta vi nu tar med oss in i regeringsarbetet. Exempelvis har vi en stor utredning som tittar på hur dessa tillståndsprövningar ska gå till på ett sätt som gör att Sverige har en stark gruvnäring som kan förse landet med allt som behövs för klimatomställningen och som gör att Sverige kan exportera det resten av Europa behöver för klimatomställningen utan att det importeras från länder med väldigt dåliga etiska och miljömässiga villkor. I alla fall från min sida har kritiken bestått mer av detta perspektiv, som jag nu bär in i regeringsarbetet.

Vi håller självklart noga koll på hur det utvecklar sig med kalken. Den bild vi har i dag är att det finns tillgång på kalk och att det inte beräknas uppstå någon brist.

Anf. 77 ISAK FROM (S):

Fru talman! Det vi kan konstatera är att regeringen i ett fall har gett ett avslag. I ett annat fall har en annan gruva, som har varit verksam sedan mitten av 1800-talet, inte fått fortsatt tillstånd, trots att man i sin ansökan till och med visat att vattnet i gruvan är jämförbart med dricksvatten.

Vi kan också konstatera att det är den här regeringen som just nu är ansvarig för att Cementa ska kunna fortsätta sin brytning på Gotland. Om det är regeringens mening att Gotland och Cementa ska förse hela landet med den kalk som landet behöver måste nog regeringen agera under mandatperioden för att Cementa ska få långsiktiga tillstånd.

Något annat vi kan konstatera, fru talman, är att det ofta är så att verksamhetsutövarna kan visa att deras verksamhet klarar de högt ställda miljökrav som Sveriges riksdag har beslutat om. Det finns dock motstående intressen som hamnar i domstol, i långtgående rättsprocesser i hela kedjan och till slut på regeringens bord. Då är frågan: Kommer den miljöutredning som regeringen nu väntar på att hantera detta, eller har regeringen en annan plan?

Oavsett var i landet vi befinner oss är det någon annan som tycker att verksamheten ska ligga någon annanstans. Här tycker jag att regeringen fortsättningsvis är svaret skyldig.

Anf. 78 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Svaret på frågan är ja. Det är precis sådant utredningen ska titta på, alltså hur avvägningen mellan olika intressen kan ske på ett bättre sätt än nu och hur vi undviker långa, utdragna processer där det till och med är så att staten på ett närmast skrattretande sätt talar med flera olika röster och gör flera olika bedömningar i ett ärende. Så kan vi inte arbeta framåt om vi ska klara av klimatomställningen. Det måste gå snabbare och bättre än vad det gör nu.

Gruvorna är högst relevanta eftersom de alltid behöver tillstånd för miljöfarlig verksamhet, så detta är självklart en del av vad utredningen tittar på och vad vi ämnar förändra med den tillsatta utredningen.

Jag önskar att detta hade skett tidigare. Små förslag har kommit, men de har inte varit tillräckliga. Vi behöver göra mer, och regeringen är i full fart med det. Redan min andra dag på jobbet satte jag igång med denna mycket viktiga och högst relevanta fråga, och inte minst Sveriges gruvor kommer att få sunda spelregler framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:113
14 maj

Svar på
interpellationer

§ 19 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2023/24:138 Avancerat ramavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Chile, å andra sidan

2023/24:139 Explosiva varor – ett nationellt tillståndregister och kriminalisering av förstadier till brott mot tillståndsplikten

Motion

med anledning av prop. 2023/24:133 Sveriges tillträde till vissa Natoavtal
2023/24:2898 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V)

§ 20 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 maj

2023/24:740 Framtiden för kulturarvet Sättra Brunn

av Åsa Eriksson (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2023/24:741 Kommunernas tillsynsansvar

av Rose-Marie Carlsson (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:742 Utveckling av våra svenska världsarv

av Louise Thunström (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2023/24:743 PFAS-utsläpp från Försvarsmaktens verksamhet

av Magnus Manhammar (S)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

den 10 maj

2023/24:744 Sverige som innovationsland

av Daniel Vencu Velasquez Castro (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:745 Lokala skyddsombud
av *Johanna Haraldsson* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

den 13 maj

2023/24:746 Insyn och effektivitet i bistånd som kanaliseras genom Exportrådet

av *Jacob Risberg* (MP)
till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:747 Nordiskt samarbete

av *Eva Lindh* (S)
till statsrådet Jessika Roswall (M)

2023/24:748 Etableringsstopp för vinstdrivande friskolor

av *Linus Sköld* (S)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 maj

2023/24:873 Diskriminering av personer med funktionsnedsättning

av *Nadja Awad* (V)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:874 Trafikverkets avgifter för föreningar

av *Lars Isacson* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:875 Företagshälsovårdens framtid

av *Johanna Haraldsson* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:876 Värnandet av det svenska beteskravet

av *Sofia Skönnbrink* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:877 Lantmäteriets kostnadsredovisningar

av *Martin Westmont* (SD)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:878 Örndödade renkalvar

av *Isak From* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:879 Gällande tillträdesförbud

av *Erik Hellsborn* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:880 Radartäckning vid landets flygplatser

av *Gunilla Svantorp* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:881 Bildregeln vid marknadsföring av alkoholhaltiga drycker
av *Tobias Andersson* (SD)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

Prot. 2023/24:113
14 maj

2023/24:882 Sveriges engagemang i Mellanöstern
av *Johan Büser* (S)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:883 Nedläggning av mindre skolor på landsbygden i Sandvikens kommun
av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:884 Försäkringskassans återkrav
av *Nadja Awad* (V)
till statsrådet Anna Tenje (M)

den 10 maj

2023/24:885 Regeringens inställning till planerna på tågtrafik Stockholm–Trondheim

av *Kalle Olsson* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:886 Distansförsäljning av alkoholhaltiga drycker
av *Karin Sundin* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:887 Samverkan mellan svenska och iranska lärosäten
av *Markus Wiechel* (SD)
till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:888 Systematisk desinformation i sociala medier
av *Linus Sköld* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2023/24:889 Politiskt vinklad desinformation i sociala medier
av *Linus Sköld* (S)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

den 13 maj

2023/24:890 Förbättrat arbete mot undernäring hos äldre
av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:891 Uppdatering av Socialstyrelsens riktlinjer för stroke
av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:892 Systematisk desinformations påverkan på demokratin
av *Linus Sköld* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:893 En rättvis valutgång
av *Linus Sköld* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:894 Undantag för interna nät vid vätgasproduktion
av *Rickard Nordin* (C)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:895 Enkla bolags möjlighet att söka stöd för laddinfrastruktur

av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2023/24:896 S-regeringens hantering av uppgifter

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

§ 22 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 8 maj

2023/24:852 Psykisk ohälsa i Sverige

av *Joakim Järrebring* (S)
till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2023/24:847 Hot och hat mot olika religioner

av *Martina Johansson* (C)
till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

2023/24:846 Arbetet för Ahmadreza Djalalis mänskliga rättigheter

av *Johan Büser* (S)
till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

2023/24:849 Svensk sjöfart i infrastrukturplaneringen

av *Linus Lakso* (MP)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:850 Regeringens inställning till skrivelse angående infrastrukturen i sydöstra Skåne

av *Adrian Magnusson* (S)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:851 Delningsbostäder

av *Katarina Luhr* (MP)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:848 Vaccinationstäckningen mot covid-19

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)
till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2023/24:855 Minskningar i anslaget till lönebidrag och Samhall

av *Jonathan Svensson* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2023/24:854 Främjandet av lokala mötesplatser

av *Adrian Magnusson* (S)
till kulturminister *Parisa Liljestränd* (M)

2023/24:853 Nationell strategi för skolväsendets digitalisering

av *Camilla Hansén* (MP)
till statsrådet *Lotta Edholm* (L)

2023/24:856 Erkännande av folkmordet på armenier

av *Erik Hellsborn* (SD)
till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 13 anf. 41 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.57 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA BLOMDAHL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Meddelande om frågestund	1
§ 4 Meddelande om namnändring	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 6 Ärende för hänvisning till utskott	3
§ 7 Ärenden för bordläggning	3
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:704 om anslutning till stamnätet	3
Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	3
Anf. 2 JOHNNY SVEDIN (SD)	4
Anf. 3 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	4
Anf. 4 JOHNNY SVEDIN (SD)	5
Anf. 5 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	6
Anf. 6 JOHNNY SVEDIN (SD)	7
Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	7
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:713 om kinesiskt ägande av vindkraft i Sverige	8
Anf. 8 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	8
Anf. 9 JESSICA STEGRUD (SD)	9
Anf. 10 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	10
Anf. 11 JESSICA STEGRUD (SD)	10
Anf. 12 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	11
Anf. 13 JESSICA STEGRUD (SD)	12
Anf. 14 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	12
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:714 om översyn av statliga näringslivsstöd	13
Anf. 15 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	13
Anf. 16 TOBIAS ANDERSSON (SD)	14
Anf. 17 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	15
Anf. 18 TOBIAS ANDERSSON (SD)	16
Anf. 19 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	17
Anf. 20 TOBIAS ANDERSSON (SD)	17
Anf. 21 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	18
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:724 om värnande av svenska intressen i EU	18
Anf. 22 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	18
Anf. 23 MATILDA ERNKRANS (S)	19

Anf. 24 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	20
Anf. 25 MATILDA ERNKRANS (S)	21
Anf. 26 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	22
Anf. 27 MATILDA ERNKRANS (S)	23
Anf. 28 TREDJE VICE TALMANNEN	24
Anf. 29 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	24
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:726 om nationella ämnesprov på introduktionsprogrammet	25
Anf. 30 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	25
Anf. 31 LINUS SKÖLD (S)	25
Anf. 32 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	26
Anf. 33 LINUS SKÖLD (S)	27
Anf. 34 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	28
Anf. 35 LINUS SKÖLD (S)	28
Anf. 36 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	29
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:737 om avtal mellan svenska och iranska universitet	29
Anf. 37 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	29
Anf. 38 ALIREZA AKHONDI (C)	30
Anf. 39 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	31
Anf. 40 ALIREZA AKHONDI (C)	32
Anf. 41 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	32
Anf. 42 ALIREZA AKHONDI (C)	33
Anf. 43 Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	33
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:540 om förväntningar på minskade utsläpp av växthusgaser	34
Anf. 44 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	34
Anf. 45 ELIN SÖDERBERG (MP)	34
Anf. 46 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	35
Anf. 47 ELIN SÖDERBERG (MP)	36
Anf. 48 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	37
Anf. 49 ELIN SÖDERBERG (MP)	38
Anf. 50 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	38
§ 15 Svar på interpellation 2023/24:544 om EU:s nya avloppsdirektiv	39
Anf. 51 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	39
Anf. 52 JOAKIM JÄRREBRING (S)	40
Anf. 53 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	41
Anf. 54 JOAKIM JÄRREBRING (S)	42
Anf. 55 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	43
Anf. 56 JOAKIM JÄRREBRING (S)	44
Anf. 57 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	44
§ 16 Svar på interpellation 2023/24:578 om ny lag för naturrestauration	44
Anf. 58 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	44
Anf. 59 JOAKIM JÄRREBRING (S)	45
(forts.)	46

Ajournering	46
Återupptaget sammanträde	46
§ 16 (forts.) Svar på interpellation 2023/24:578 om ny lag för naturrestaurering	46
Anf. 60 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	46
Anf. 61 JOAKIM JÄRREBRING (S)	47
Anf. 62 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	48
Anf. 63 JOAKIM JÄRREBRING (S)	49
Anf. 64 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	50
§ 17 Svar på interpellation 2023/24:595 om incitament för vindkraft	50
Anf. 65 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	50
Anf. 66 MALIN LARSSON (S)	51
Anf. 67 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	52
Anf. 68 MALIN LARSSON (S)	53
Anf. 69 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	54
Anf. 70 MALIN LARSSON (S)	55
Anf. 71 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	55
§ 18 Svar på interpellation 2023/24:604 om brytning av sjökalk	56
Anf. 72 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	56
Anf. 73 ISAK FROM (S)	57
Anf. 74 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	58
Anf. 75 ISAK FROM (S)	58
Anf. 76 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	59
Anf. 77 ISAK FROM (S)	60
Anf. 78 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	60
§ 19 Bordläggning	61
§ 20 Anmälan om interpellationer	61
§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar	62
§ 22 Anmälan om skriftliga svar på frågor	64
§ 23 Kammaren åtskildes kl. 19.00.	65